

Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilatutkimus 2020

MLL:n perhekahvilat lapsiperheiden arjen ja vanhemmuuden tukena

Laura Autio, Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Tiivistelmä

Perhepolitiikassa on vuosikymmenten ajan ollut tavoitteena siirtää painopistettä lapsiperheiden arjen korjaavista tukitoimista kohti edistävää ja ennaltaehkäisevää, matalan kynnyksen tukea. Tällaisen tuen tarjoamiseen pyrkivät etenkin monet kolmannen sektorin toimijat, esimerkiksi Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) valtakunnallisesti järjestämillään perhekahviloilla eli matalan kynnyksen avoimilla lapsiperheiden kohtaamispaikoilla. Tässä MLL:n perhekahvilatutkimuksessa kerättiin tietoa lapsiperheiden näkemyksistä koskien MLL:n vapaaehtoisvetoisia perhekahviloita ja niiden asemoitumista perheiden arkeen. Tutkimuksessa selvitettiin, millaisia merkityksiä vanhemmat liittivät MLL:n vapaaehtoisvetoisiin perhekahviloihin perheidensä arjen näkökulmasta, sekä millaista tukea vanhemmat kokivat saaneensa vanhemmuudelleen näistä kahviloista.

Tutkimusaineisto kerättiin haastattelemalla 24 vanhempaa, joista 18 oli perhekahviloiden kävijöitä ja kuusi kahviloita ohjaavia vapaaehtoisia. Teemahaastatteluissa keskusteltiin MLL:n perhekahviloiden merkityksistä vanhemmille ja heidän lapsilleen. Haastattelut analysoitiin teoriaohjaavaan sisällönanalyysiin pohjaten painottamalla kahvilan tarjoaman sosiaalisen tuen jaottelua ja sen peilaamista kuvauksiin arjen merkityksistä ja vanhemmuuden tuesta. Tällä tavoin aineistosta muodostettiin 13 myönteisiä ja kuusi kielteisiä kahviloihin liitettyjä arjen merkityksiä kuvaavaa teemaa, sekä seitsemän vanhemmuuden tukea kuvaavaa teemaa.

MLL:n perhekahviloihin liitetyt myönteiset arjen merkitykset ilmenivät kahviloiden perheiden arjelle tarjoamana emotionaalisenä, tiedollisena, toiminnallisena ja aineellisena tukena. Vanhemmille tärkeintä emotionaalista tukea tarjosivat vertaisten kohtaaminen ja seura, vertaiskeskustelut sekä (vertaisten) tuki arjen jaksamiselle, tiedollista tukea vertaisten kokemustieto sekä vertaisten arviointituki ja mallioppiminen, toiminnallista tukea mahdollisuus koko perheen yhteiseen ajanviettoon, arjen rutiinien tukeen sekä matalan kynnyksen osallistumiseen kahvilassa, ja aineellista tukea kahvilassa tarjottu aamupala. Lasten näkökulmasta korostuivat samat toiminnallisen ja aineellisen tuen merkitykset, sekä niiden rinnalla vertaisten kohtaaminen, -seura ja -mallioppiminen. Vanhemmuuden tuki kiinnittyi kahviloiden arjen merkityksiin, ja tärkeimpänä vanhemmuuden emotionaalisenä tukena esitettiin vertaiskeskustelut, tiedollisena tukena vertaisten kokemustieto, -arviointituki ja -mallioppiminen, ja toiminnallisena tukena mahdollisuus matalan kynnyksen osallistumiseen kahvilassa. Vertaistuen merkitys korostui sekä arjen että vanhemmuuden tukena, erityisesti emotionaalisen ja tiedollisen tuen kautta. Toiminnallinen ja aineellinen tuki paikantui pikemminkin kahvilan toimintaan itsessään. Kahviloissa toteutumaton arjen tukea ilmentävät arjen merkitykset koskivat emotionaalista ja toiminnallista tukea, tärkeimpänä haasteita vertaisten kohtaamisessa, matalan kynnyksen osallistumisessa sekä kahvilan ohjaamisessa.

Tutkimus osoitti, että MLL:n perhekahviloiden merkitys perheiden arjelle ilmenee sekä arjen ajanvieton mahdollisuuksina, että etenkin vertaisuuden kokemuksen kautta: vanhemmille kahvilat tuovat monipuolista vertaistukea ja lapsille leikkejä ja oppimiskokemuksia vertaisten seurassa. Koronaepidemia poikkeusoloinen korosti entisestään MLL:n perhekahviloiden merkitystä lapsiperheiden avoimina vertaisten kohtaamispaikkoina. Jatkossa onkin entistä tärkeämpää pitää kiinni MLL:n perhekahvilatoiminnasta, kehittää sitä edelleen, ja siten pyrkiä vastaamaan perheiden vahvaan tarpeeseen kohdata vertaisia arjessaan.

Tutkimustyötä tuki ohjausryhmä, johon osallistuivat: Mirjam Kalland (Helsingin yliopisto), Anna Rönkä (Jyväskylän yliopisto), Marjatta Kekkonen (THL), Milla Kalliomaa (MLL), Marie Rautava (MLL) ja Tarja Satuli-Kukkonen (MLL).

Avainsanat: Mannerheimin Lastensuojeluliitto, perhekahvila, avoin kohtaamispaikka, sosiaalinen tuki, vertaistuki, vanhemmuuden tuki, vertaistoiminta, vapaaehtoistoiminta

Kansikuva: Päivi Karjalainen

Sisälllys

Tiivistelmä.....	2
Johdanto	5
Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilat	5
MLL:n perhekahvilat perheiden avoimina kohtaamispaikkoina.....	5
Vanhempien vertaistuki MLL:n perhekahviloissa	6
MLL:n perhekahviloiden hyödyt perheille aiemmissä perhekahvilakyselyissä	8
Perhekahvilatutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	10
Perhekahvilatutkimuksen toteuttaminen	11
Tutkimuksen eteneminen	11
Vanhempien teemahaastattelut tutkimusaineistona	12
Tutkimukseen osallistuneiden perhekahviloiden ja vanhempien kuvailu.....	13
Vanhempien teemahaastattelujen analyysi.....	14
Tutkimuksen eettiset seikat	16
Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilat perheiden arjessa	16
Myönteiset merkitykset: MLL:n perhekahviloiden tuki perheiden arjelle	17
Kielteiset merkitykset: MLL:n perhekahviloiden toteutumaton tuki perheiden arjelle.....	33
MLL:n perhekahviloiden tuki vanhemmuudelle	36
Pohdinta	42
Vertaistuki arjen ja vanhemmuuden tukena MLL:n perhekahviloissa	42
MLL:n perhekahvilat perheiden arjen katkoksina	44
Lisää tukea perheiden arkeen ja perhekahviloiden ohjaamiseen	44
Perhekahvilatutkimuksen arviointia ja jatkotutkimusideoita	46
Lähteet.....	47
Liitteet	50

Johdanto

Tässä Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilatutkimuksessa selvitettiin, millaisia merkityksiä MLL:n vapaaehtoisvetoisten perhekahviloiden toimintaan osallistuvat vanhemmat liittävät kahviloihin perheidensä arjen näkökulmasta. Lisäksi selvitettiin, millaista tukea vanhemmuudelleen nämä vanhemmat kokevat kahviloista saavansa. Tutkimuksen tavoite kietoutuu toisaalta lapsiperheiden arjesta viime vuosina tehtyihin ristiriitaisiin havaintoihin: vanhempien keskuudessa on havaittu esimerkiksi uupumusta (Sorkkila & Aunola 2020) ja huolta omasta jaksamisesta (Salmi & Lammi-Taskula 2014; Vuorenmaa 2019), sekä toisaalta kokemuksia arjen sujuvuudesta (Kanste, Halme & Perälä 2016; Klemetti ym. 2018; Vuorenmaa 2019) ja tyytyväisyydestä omaan vanhemmuuteen (Klemetti ym. 2018; Vuorenmaa 2019). Yhtäältä tutkimuksen tavoite heijastaa vanhemmuuden ja lapsiperheiden arjen tuen nostamista keskeiseksi kehittämiskohteeksi sekä kansallisesti että paikallisesti (ks. STM 2020). Tutkimus toteutettiin kevään ja kesän 2020 aikana koronaepidemian luomassa poikkeuksellisessa maailmantilanteessa, joka haastoi etenkin lapsiperheiden arkea (ks. Lammi-Taskula, Vuorenmaa, Aunola & Sorkkila 2020; VN 2020) kotikouluineen, etätöineen, peruttuine harrastuksineen ja suljettuine lapsiperheiden kohtaamispaikkoineen.

Etenkin lapsiperheiden arjen hyvinvointia edistävän ja ongelmia ennaltaehkäisevän tuen merkitys on korostunut sekä poliittisessa puheessa että perheiden omissa toiveissa viime vuosina. Tällainen tuki viittaa perheiden arkea ja yhteisöllisyyttä vahvistavaan, koko ikäryhmälle tarjottavaan universaaliin tai erityisesti kohdistettuun tukeen, jota tarjotaan jo ennen ongelmien ilmaantumista tai tuen tarpeen ollessa vielä pieni (Perälä, Salonen, Halme & Nykänen 2011). Ennaltaehkäisevään tukeen liittyy ajatus tuen helposta saatavuudesta, avoimuudesta, matalasta kynnyksestä sekä tuen kiinnittymisestä luontevasti perheiden jokapäiväiseen arkeen. Useat viime vuosien kansalliset asetukset, lait ja ohjelmat, kuten sosiaalihuoltolaki (30.12.2014/1301), valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta (338/2011), lastensuojelulaki (13.4.2007/417) sekä Sipilän hallituksen kärkihanke ”Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma (LAPE)” (STM 2020), ovat pyrkineet siirtämään tuen tarjoamista korjaavasta tuesta kohti edistävää ja ennaltaehkäisevää tukea, mitä myös perheet itse toivovat (Perälä ym. 2011). Vaikka ehkäisevä tuki on sekä inhimillisesti että taloudellisesti perusteltua ja perheiden hyvinvoinnille merkityksellistä (Conti & Heckman 2012), on sen riittävässä tarjonnassa yhä puutteita (ks. Perälä ym. 2011; Rautio 2016). Siksi kolmannella eli vapaaehtoissektorilla toimivien järjestöjen merkitys vanhemmuuden ja lapsiperheiden ennaltaehkäisevän tuen tarjoajana vahvistuu jatkuvasti (ks. Hastrup ym. 2019). Tähän pyrkii myös lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia jo sadan vuoden ajan monipuolisesti tukenut Mannerheimin Lastensuojeluliitto (jatkossa MLL).

Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilat

MLL:n perhekahvilat perheiden avoimina kohtaamispaikkoina

MLL:n toimintakenttä lasten, nuorten ja lapsiperheiden tukijana on laaja: se toimii lasten, nuorten ja lapsiperheiden asiantuntijana, vapaaehtoistyön toteuttajana, arjen tuen kehittäjänä sekä yhteiskunnallisena vaikuttajana (MLL 2017). Yksi MLL:n keskeisimmistä vanhemmuuden ja lapsiperheiden ennaltaehkäisevistä tuen muodoista ovat sen jo vuodesta 1987 asti

järjestämät, avointen kohtaamispaikkojen toimintaperiaatteille perustuvat perhekahvilat, jotka ovat kaikille lapsiperheille avoimia, poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumattomia matkan kynnyksen kohtaamispaikkoja (MLL 2020; ks. myös Kekkonen 2019). Avoimille kohtaamispaikoille ominaisesti ne pyrkivät tukemaan lapsiperheiden arkea ja hyvinvointia monin tavoin, esimerkiksi helpottamalla arkea, tarjoamalla vertaistukea ja mahdollisuuksia uusien tuttavuuksien solmimiseen, vähentämällä yksinäisyyttä, vahvistamalla vanhemmuuden voimavaroja, tarjoamalla lapsille leikkiseuraa ja -kokemuksia sekä vahvistamalla yhteisöllisyyttä, perheiden yhdenvertaisuutta ja osallisuutta (ks. Kekkonen 2019). Lapsiperheiden avointen kohtaamispaikkojen onkin havaittu edistävän merkittävästi vanhempien keskinäistä vertaistukea sekä vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukemista (Halme, Kekkonen & Perälä 2012). Lapsiperheiden tukemisen lisäksi avoimet kohtaamispaikat tarjoavat oivan ympäristön vapaaehtoistoiminnalle (Kekkonen 2019), mikä korostuu myös MLL:n perhekahviloissa. Perhekahviloiden lisäksi muita lapsiperheiden avoimia kohtaamispaikkoja ovat esimerkiksi avoimet päiväkodit, perhetuvat sekä erilaiset avoimet kerhot.

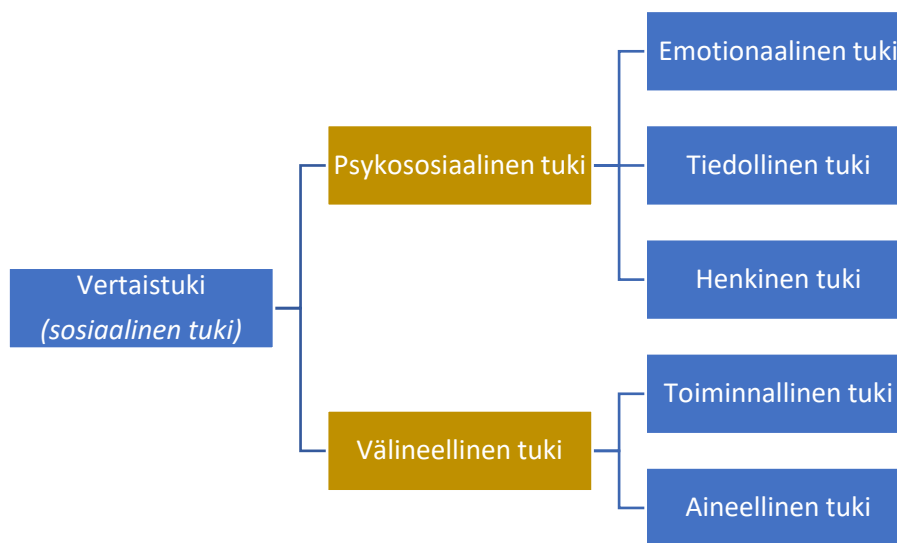
MLL:n perhekahviloita toteutetaan ympäri Suomen sekä vapaaehtoisten ohjaamina itsenäisinä kohtaamispaikkoina, että osana ammattilaisten ohjaamia monialaisia kohtaamispaikkoja. Tässä tutkimuksessa keskitytään MLL:n vapaaehtoisvetoisiin perhekahviloihin. Vapaaehtoisten ohjaamat MLL:n perhekahvilat toimivat yhdestä kahteen kertaa viikossa aamupäivisin tai iltaisin pari tuntia kerrallaan kokoontuen esimerkiksi kerhotiloissa, leikkipuistoissa, päiväkodeissa ja neuvoloissa. Niissä perheille on tarjolla vapaata ajanviettoa, yhdessäoloa ja leikkiä vertaisten kanssa, mutta myös erilaisiin teemoihin kytkeytyviä aktiviteetteja ja asiantuntijavierailuja kunkin kahvilan luonteesta ja perheiden toiveista riippuen – ohjelma suunnitellaan usein yhdessä kävijöiden kanssa. (MLL 2020.) Vuonna 2019 MLL:n perhekahviloita oli ympäri Suomen 689, kokoontumiskertoja kahviloissa 24 115, lasten ja aikuisten yhteenlaskettuja kahvilakäyntejä 300 968 ja vapaaehtoisia perhekahvilaohjaajia 1 414. Luvut osoittavat, että MLL:n perhekahviloilla on vahva asema lapsiperheiden arjessa ympäri Suomen.

Vanhempien vertaistuki MLL:n perhekahviloissa

MLL:n perhekahvilat ovat siis vertaistoimintaa, jossa *vertaistuella* on keskeinen rooli. Vertaistuki rakentuu samankaltaisessa elämäntilanteessa olevien ihmisten yhteisesti jakamalle kokemukselle (Nylund 2005), joka MLL:n perhekahviloiden tapauksessa on vanhemmuus. Vertaistuessa korostuvat tuen saamisen ja antamisen vastavuoroisuus sekä keskinäinen kunnioitus, tasa-arvo ja luottamus (Hokkanen 2014), ja siksi se poikkeaa asiantuntijoiden tarjoamasta sosiaalisesta tuesta, joka on useimmiten yksisuuntaista ja asemoi vanhemman asiakkaan rooliin tasavertaisen kohtaamisen sijaan (Eronen 2017). Vertaistuen ytimessä onkin arkinen vertaisen kohtaaminen (Hyväri 2005). Koska suurin osa MLL:n vapaaehtoisista perhekahvilaohjaajista on itsekin vanhempia, jotka tulevat kahvilaan omien lastensa kanssa, jakavat he vanhemmuudelle rakentuvan vertaisuuden kokemuksen kahvilan kävijöiden kanssa. Siksi tässä tutkimuksessa termillä ”vanhemmat” viitataan sekä perhekahviloiden kävijöihin että vapaaehtoisiin kahvilaohjaajiin, joiden molempien kokemuksia tutkimuksessa tarkastellaan. Jaetun vertaisuuden kokemuksen ansiosta MLL:n perhekahviloissa välittyvä vertaistuki on monisuuntaista: sitä välittyy kävijöiden ja ohjaajien omissa ryhmissä mutta myös ryhmien välillä kum-

paankin suuntaan. Lisäksi se, että vapaaehtoiset ei-ammattilaiset ohjaavat MLL:n perhekahviloita, tekee kävijöiden ja ohjaajien kohtaamisesta tasa-arvoista. On kuitenkin muistettava, että kaikki vertaisverkostot eivät yksinomaan tuota tukea vaan joskus niillä on myös ikäviä seurauksia (Hokkanen 2014): niissä voi esimerkiksi muodostua ”kuppikuntia” ja tätä kautta muille ulkopuolisuuden kokemuksia. Siksi tässä tutkimuksessa vertaistuki nähdään Hokkasen (2014) tapaan vertaisverkostojen mahdolliseksi muttei automaattiseksi ominaisuudeksi.

Vertaistuki on vertaisten yhteydestä kumpuavaa *sosiaalista tukea* (Hokkanen 2014). Sosiaalista tukea on määritelty tutkimuskirjallisuudessa lukuisilla tavoilla, mutta tässä tutkimuksessa se ymmärretään Kumpusalon (1991) määritelmän mukaisesti ihmisten väliseksi vuorovaikutukseksi, jossa sekä annetaan että vastaanotetaan emotionaalista, tiedollista, henkistä, toiminnallista ja aineellista tukea. Koska vertaistuki voi Hokkasen (2014) mukaan ilmetä kaikkina Kumpusalon (1991) jaottelussa esiintyvänä sosiaalisen tuen muotoina, ymmärretään vertaistuki tässä tutkimuksessa jaottelua mukaillen emotionaaliseksi, tiedolliseksi, henkiseksi, toiminnalliseksi ja aineelliseksi tueksi (Kuvio 1). Nämä jaottelun alkuperäiset tuen muodot on merkitty sinisellä kuvioon 1. Erilaisen luonteensa vuoksi tuen muodoista kolme ensimmäistä on tässä tutkimuksessa ryhmitelty psykososiaalisen vertaistuen alle korostaen niiden psykologista ulottuvuutta ja kaksi viimeistä välineellisen vertaistuen alle korostaen niiden konkreettista luonnetta. Kuvioon 1 nämä täydennykset on merkitty keltaisella.

Kuvio 1. Tässä tutkimuksessa käytettävä vertaistuen jaottelu Kumpusalon (1991) sosiaalisen tuen jaottelua mukaillen ja täydentäen.

Tässä tutkimuksessa sosiaalinen tuki ja siten myös vertaistuki ymmärretään kaksitasoiseksi: se kumpuaa sekä suoraan ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta (esim. keskustelut) että epäsuoraan toisten ihmisten ylläpitämän kahvilatoiminnan tuomista mahdollisuuksista (esim. kahvilassa tarjottu aamupala, kahvila ajanviettopaikkana). Koska vapaaehtoisvetoiset perhekahvilat ja niiden tarjoama tuki ovat riippuvaisia vertaisista ohjaajista, myös epäsuora tuki paikantuu lopulta vertaisten väliseen vuorovaikutukseen (ks. Kumpusalo 1991) tehden tuesta luonteeltaan sosiaalista ja edelleen vertaistuellista. Tässä tutkimuksessa perhekahviloiden tarjoama sosiaalinen tuki ja vertaistuki hahmotetaan siis laajoiksi ilmiöiksi.

Psykososiaaliseen vertaistukeen asemoituva *emotionaalinen tuki* on tunneperäistä tukea, kuten vertaisten välistä kuuntelemista ja rohkaisemista, empatian osoittamista ja toisen tunteiden oikeuttamista (ks. Mikkola 2006). Usein juuri emotionaalinen tuki mielletään vertaistuen olennaisimmaksi ilmenemismuodoksi (Hokkanen 2014). *Henkinen tuki* on lähikäsite emotionaaliselle tuelle viitaten esimerkiksi merkityksellisyyden ja elämäntarkoituksen kokemuksen jakamiseen (Hokkanen 2014) sekä yhteiseen aatteeseen, uskoon tai filosofiaan (Kumpusalo 1991). *Tiedollinen tuki* rakentuu kunkin yksilölliseen tilanteeseen sopivista tiedoista ja neuvoista (Mattila 2011). Ne voivat perustua niin tutkittuun faktaan kuin kokemuksiinkin. Juuri vertaisten välittämä autenttinen kokemustieto tekee vertaistuesta ainutlaatuista (Hokkanen 2014). Arviointituki, joka tässä tutkimuksessa on sijoitettu tiedolliseen tukeen mutta johon sisältyy myös emotionaalisen tuen piirteitä, on vertaisilta saatua tietoa, jonka avulla vanhempi voi arvioida omaa tai lapsensa tilannetta (ks. Mikkola 2006), esimerkiksi omien toimintamalliensa etuja ja haittoja tai lapsensa kehitystä. Sitä välittyy sekä vertaiskeskusteluissa että vertaisten toimintaa tarkkailemalla. Välineelliseen vertaistukeen asemoituva *toiminnallinen tuki* viittaa ei-aineellisiin palveluksiin ja palveluihin (Kumpusalo 1991), kuten vertaisten tarjoamaan lastenhoitoapuun. *Aineellinen tuki* viittaa rahan tai tavaran kaltaisiin konkreettisiin avustuksiin (Kumpusalo 1991), kuten vertaisten kierrättämiin lastenvaatteisiin. Edelliseen kappaleeseen viitaten, tässä tutkimuksessa toiminnalliseksi tueksi ymmärretään myös vertaisten ylläpitämä perhekahvilatoiminta itsessään erilaisine psykososiaalisen ja välineellisen tuen mahdollisuuksineen.

MLL:n perhekahviloiden hyödyt perheille aiemmissa perhekahvilakyselyissä

MLL on vuosien mittaan kartoittanut sen perhekahviloissa käyneiden vanhempien ja kahviloita ohjanneiden vapaaehtoisten kokemuksia perhekahviloiden heille tarjoamista hyödyistä. Kävijäkyselyissä (Taulukko 1) niistä korostuvat etenkin mielialan kohentuminen, apu arjessa jaksamiseen, uusien ystävien ja tuttavien saaminen, mahdollisuus kokemusten jakamiseen sekä seura ja ystävät lapselle. Vuoden 2019 kävijäkyselyn avovastauksissa kahviloiden tärkeimmäksi anniksi mainittiin vertaistuki, vinkit, toisten vanhempien kohtaaminen sekä keskusteluseura. Lisäksi perhekahvilat nähtiin yksinäisyyden ehkäisijänä ja tärkeinä perheiden matalan kynnyksen kohtaamispaikkoina. Toisaalta kävijät ovat tuoneet esiin myös ulkopuolisuuden kokemuksia (2019: 23 %; 2016: 16 %), joita kahvilassa vierailu on heissä herättänyt.

Taulukko 1. Esimerkkejä hyödyistä, joita kahvilakävijät liittävät MLL:n perhekahviloihin eri vuosien kävijäkyselyissä.

Kahvilan hyöty kävijälle	Kävijäkyselyn vuosi				
	2009	2011	2014	2016	2019
Perhekahvilassa käyminen...					
<i>On edistänyt omaa hyvinvointia, eli...</i>	50 %	36 %	-	-	-
• <i>kohottanut mielialaa</i>	-	55 %	81 %	83 %	82 %
• <i>auttanut jaksamaan arjessa paremmin</i>	-	-	-	79 %	78 %
• <i>vähentänyt tarvetta hakea ammattiapua</i>	4 %	3 %	-	18 %	12 %
<i>On kasvattanut sosiaalista verkostoa, eli...</i>	60 %	66 %	-	-	-
• <i>tuonut uusia ystäviä tai tuttavvia</i>	65 %	61 %	81 %	79 %	73 %

Kahvilan hyöty kävijälle	Kävijäkyselyn vuosi				
	2009	2011	2014	2016	2019
Perhekahvilassa käyminen...					
• <i>auttanut tutustumaan muihin alueen lapsiperheisiin</i>	67 %	66 %	-	-	-
• <i>auttanut kotiutumaan paikkakunnalle</i>	36 %	40 %	-	-	-
On tarjonnut vertaistukea, eli...	36 %	33 %	-	71 %	-
• <i>tuonut mahdollisuuden jakaa kokemuksia</i>	-	-	-	78 %	80 %
• <i>tuonut mahdollisuuden jakaa omaa osaamista ja tietoa</i>	-	-	-	50 %	69 %
• <i>helpottanut oloa, kun on voinut jutella toisten vanhempien kanssa</i>	59 %	50 %	-	-	-
On tukenut kasvatustyötä, eli...	16 %	-	34 % ¹	-	-
• <i>tuonut tietoa alueen lapsiperhepalveluista/-tarjonnasta</i>	46 %	38 %	61 %	-	-
• <i>tuonut lisää varmuutta lastenhoitoon</i>	24 %	23 %	-	-	-
• <i>tuonut ideoita kasvatukseen</i>	32 %	33 %	34 % ¹	-	-
• <i>tuonut vinkkejä arjen ongelmiin</i>	13 %	14 %	34 % ¹	-	-
On tuonut mielekästä ja kehittävää tekemistä	48 %	44 %	-	44 %	-
On hyödyttänyt mukana ollutta lasta, eli...					
• <i>tuonut hänelle ystäviä/kavereita/seuraa</i>	58 %	73 %	89 %	83 %	-
• <i>vahvistanut hänen ryhmässä olemisen taitojaan</i>	-	41 %	55 %	-	-

¹ Kyselyssä on tiedusteltu yhdessä väittämässä saatua tukea ja ideoita arjen kasvatustyöhön ja pulmiin, joten samat prosentit on ilmoitettu kaikissa kyseisissä hyödyissä erikseen.

Ohjaajakyselyssä (Taulukko 2) kahviloiden koetuista hyödyistä korostuvat etenkin mielialan kohentuminen, sosiaalisen verkoston kasvaminen, uusien ystävien ja tuttavien saaminen, alueen muihin lapsiperheisiin tutustuminen, mielekkään tekemisen saaminen, oman osaamisen kehittyminen sekä seura ja ystävät lapselle. Näyttääkin siltä, että MLL:n perhekahviloista koetut hyödyt ovat hyvin samankaltaisia kävijöiden ja vapaaehtoisten ohjaajien kesken, joskin kävijöiden kokemuksissa korostuu selvemmin vertaistuen merkitys ja ohjaajien vastauksissa mielekäs ja kehittävä tekeminen sekä sosiaaliset verkostot ylipäätään. Kyselyt osoittavat, että kaiken kaikkiaan vanhemmat liittyvät MLL:n perhekahviloihin monipuolisia merkityksiä, joissa näkyy selvästi myös Kumpusalon (1991) esittämän sosiaalisen tuen eri muotoja, kuten emotionaalista (esim. arjen jaksaminen), tiedollista (esim. tieto lapsiperhepalveluista) ja toiminnallista (esim. mielekäs tekeminen) tukea, jota perheet saavat arkeensa näistä kahviloista.

Taulukko 2. Esimerkkejä hyödyistä, joita vapaaehtoiset kahvilaohjaajat liittävät MLL:n perhekahviloihin eri vuosien ohjaajakyselyissä.

Kahvilan hyöty vapaaehtoiselle ohjaajalle <i>Perhekahvilan ohjaaminen...</i>	Ohjaajakyselyn vuosi				
	2009	2011	2014	2016 ²	2019
<i>On edistänyt omaa hyvinvointia, eli...</i>	56 %	53 %	-	-	-
• <i>kohottanut mielialaa</i>	-	61 %	83 %	-	-
• <i>parantanut itsetuntoa/itseluottamusta</i>	38 %	31 %	-	-	-
• <i>vähentänyt tarvetta hakea ammattiapua</i>	6 %	2 %	-	-	-
<i>On kasvattanut sosiaalista verkostoa, eli...</i>	80 %	86 %	-	-	-
• <i>tuonut uusia ystäviä tai tuttavuuksia</i>	82 %	83 %	94 %	67 %	98 %
• <i>auttanut tutustumaan muihin alueen perheisiin</i>	72 %	83 %	-	-	-
• <i>auttanut kotiutumaan paikkakunnalle</i>	48 %	45 %	-	-	-
<i>On tarjonnut vertaistukea, eli...</i>	44 %	52 %	-	36 %	-
• <i>helpottanut oloa, kun on voinut jutella toisten vanhempien kanssa</i>	54 %	60 %	-	-	-
• <i>tuonut mahdollisuuden auttaa muita</i>	37 %	37 %	73 %	42 %	-
• <i>tuonut vastavuoroista ”naapuriapua”</i>	21 %	21 %	-	-	-
<i>On tukenut kasvatustyötä, eli...</i>	28 %	-	53 % ¹	-	-
• <i>tuonut tietoa alueen lapsiperhepalveluista/-tarjonnasta</i>	45 %	41 %	-	-	-
• <i>tuonut lisää varmuutta lastenhoitoon</i>	26 %	28 %	-	-	-
• <i>tuonut ideoita kasvatukseen</i>	39 %	42 %	53 % ¹	-	-
• <i>tuonut vinkkejä arjen ongelmiin</i>	26 %	24 %	53 % ¹	-	-
<i>On tuonut mielekästä ja kehittävää tekemistä</i>	69 %	67 %	-	53 %	-
<i>On kehittänyt tai auttanut hyödyntämään omaa osaamista</i>	-	-	70 %	-	86 %
<i>On hyödyttänyt mukana ollutta lasta, eli...</i>					
• <i>tuonut hänelle ystäviä/kavereita/seuraa</i>	67 %	77 %	88 %	-	-
• <i>vahvistanut hänen ryhmässä olemisen taitojaan</i>	-	51 %	68 %	-	-

¹ Kyselyssä on tiedusteltu yhdessä väittämässä saatua tukea ja ideoita arjen kasvatustyöhön ja pulmiin, joten samat prosentit on ilmoitettu kaikissa kyseisissä hyödyissä erikseen.

² Vuoden 2016 ohjaajakysely toteutettiin osana RAY:n barometria, jossa kysymysten asettelut poikkesivat MLL:n ohjaajakyselyn kysymyksistä.

Perhekahvilatutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Aiemmin lapsiperheiden avointen kohtaamispaikkojen on esimerkiksi havaittu edistävän merkittävästi vanhempien keskinäistä vertaistukea sekä vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukemista (Halme ym. 2012). Niin ikään MLL:n perhekahvilakyselyt kävijöille ja vapaaehtoisille kahvilaohjaajille ovat luoneet perhekahviloista varsin myönteistä kuvaa vanhemman ja koko perheen arjen tukijana. Lyhyillä monivalintakysymyksiin perustuvilla kahvilakyselyillä kerätty tieto tarjoaa kuitenkin vain pintaraapaisun perhekahviloiden todellisista

merkityksistä perheiden arjelle ja vanhemmuudelle, sillä ne eivät tarjoa vanhemmille haastattelun kaltaista mahdollisuutta vapaaseen kerrontaan. Kahvilakyselyjen sisältöjen vaihtelun vuoksi monien kahviloihin keskeisesti liittyvien ilmiöiden, kuten vertaistuen ja kasvatuksen tuen, merkityksistä perheille ei muodostu yhtenäistä kuvaa. Samasta syystä viimeisimmät kyselyt eivät ota kantaa moniin aiempina vuosina esiin tulleisiin tärkeinä näyttäytyviin hyötyihin, kuten vanhempien kasvatustyön tai ohjaajien hyvinvoinnin tukeen. Lisäksi monivalintakyselymyksiin perustuvat kyselyt eivät tuo tarpeeksi esiin perheiden kielteisiä näkemyksiä kahviloista. Siksi tämä tutkimus lähestyy lapsiperheiden näkemyksiä MLL:n perhekahviloista ja niiden asemoitumisesta perheiden arkeen vanhempien omaehtoisen ja monitahoisen kerronnan kautta, jonka haastattelut heille mahdollistavat.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

- 1. Millaisia merkityksiä vanhemmat liittävät MLL:n perhekahviloihin perheidensä arjen näkökulmasta?*
- 2. Millaista tukea vanhemmat kokevat saaneensa vanhemmuudelleen MLL:n perhekahviloista?*

Perhekahvilatutkimuksen toteuttaminen

Tutkimuksen eteneminen

Tässä perhekahvilatutkimuksessa oltiin kiinnostuneita MLL:n vapaaehtoisvetoisista perhekahviloista. Tutkimus käynnistyi alkuvuodesta 2020 ennen koronaepidemian tuottamia poikkeusoloja, mutta perhekahviloiden ja vanhempien rekrytointi sekä aineistonkeruu toteutettiin pääosin poikkeusolojen jo vallitessa. Tästä syystä tutkimussuunnitelmaa päivitettiin aineistonkeruun osalta poikkeusoloja paremmin vastaavaksi. Ennen poikkeusoloja tutkimukseen rekrytoitiin perhekahviloita MLL:n piirien koordinaattoreiden avustuksella, ja tätä kautta mukaan ilmoittautui viisi kahvilaa, joista lopulta kaksi osallistui tutkimukseen. Muut kolme kahvilaa vetäytyivät tutkimuksesta koronatilanteen vuoksi. Kahviloiden etsintää jatkettiin MLL:n paikallisyhdistysten perhekahvilavastaaville suunnatulla uutiskirjeellä, jossa heidän vastuukahvilansa kutsuttiin mukaan tutkimukseen. Tätä kautta tavoitettiin useita tutkimuksesta kiinnostuneita kahviloita, joista lopulta neljä osallistui tutkimukseen. Tutkimuksessa oli siis lopulta mukana kuusi MLL:n vapaaehtoisvetoista perhekahvilaa.

Kaikki kuusi tutkimukseen osallistunutta perhekahvilaa valittiin harkinnanvaraisesti painottaen niiden maantieteellistä hajautumista ja paikkakuntien asukaslukujen eroja, mutta samalla huomioiden kahviloiden ilmoittautumisjärjestyksen. Alun perin kahviloiden valinnassa painottui kahvilan saavutettavuus julkisella liikenteellä sekä kahvilan aukiolopäivä, jotta haastatteluvierailut eri kahviloissa olisi sovitettavissa yhteen. Poikkeusolojen myötä ja etähaastatteluihin siirryttäessä aikaan ja paikkaan liittyvät kriteerit jäivät kuitenkin pois, mikä mahdollisti myös kauempana tai syrjäisemmillä seuduilla toimivien kahviloiden osallistumisen tutkimukseen.

Tutkimuksessa haastateltiin MLL:n vapaaehtoisvetoisten perhekahviloiden vanhempia, jotka olivat joko kahviloiden kävijöitä tai vapaaehtoisia kahvilaohjaajia. Koska tutkimuksen tarkoi-

tuksena oli selvittää perhekahviloiden merkitystä vanhempien arjessa, ei kohdejoukkoon kuulunut esimerkiksi kahviloissa vierailevia lastenhoitajia, isovanhempia tai kahvilaohjaajia, jotka eivät itse olleet vanhempia. Lisäksi haastateltujen vanhempien oli tullut vierailta tai ohjata kahvilaa useamman kerran, jotta heillä oli selkeä käsitys kahvilasta ja he pystyivät arvioimaan sen merkitystä perheensä arjelle. Vanhempien rekrytointi aloitettiin ottamalla yhteyttä perhekahvilaohjaajiin, missä apuna olivat MLL:n piirien koordinaattorit sekä MLL:n paikallisyhdistysten perhekahvilavastaavat. Osa perhekahvilavastaavista toimi myös itse kahvilaohjaajina. Alun perin kahviloissa käyvät vanhemmat oli tarkoitus rekrytoida tutkimukseen tutkijan tekemillä kahvilavierailuilla, mutta poikkeusolojen sulkiessa kahvilat tavoitettiin kävijät lopulta kahvilaohjaajien avustuksella. Näin tutkimukseen saatiin mukaan 24 vanhempaa, joista 16 oli kahviloiden kävijöitä ja kahdeksan kahviloiden ohjaajia.

Alun perin tutkimusaineisto oli tarkoitus kerätä haastattelemalla vanhempia kasvokkain joko perhekahviloissa tai muuna heille sopivana ajankohtana. Kahviloiden sulkeuduttua kasvokkain haastatteluista kuitenkin siirryttiin etähaastatteluihin, jotka toteutettiin joko puhelimitse tai videovälitteisesti Teams-sovelluksella. Lopulta vain kaksi haastattelua ehdittiin tehdä kasvokkain, mutta puhelimitse haastateltiin 18 vanhempaa ja videovälitteisesti neljä. Haastattelumenetelmä ja -ajankohta valikoituivat vanhemman toiveen mukaisesti. Kaikki haastattelut teki MLL:n keskusjärjestön perhekeskustiimin tutkija. Kaikki haastattelut äänitettiin, ja äänitteiden litteroinnin toteutti litterointipalveluja tarjoava ulkopuolinen yritys.

Vanhempien teemahaastattelut tutkimusaineistona

Tässä perhekahvilatutkimuksessa kerättiin laadullinen aineisto, joka muodostui vanhemmille toteutetuista yksilöhaastatteluista. Näissä teemahaastatteluissa käsiteltiin perheiden arkea ja arjen tukea sekä perhekahviloiden merkitystä perheiden arjelle ja vanhemmuudelle. Kyseiset teemat oli teemahaastatteluille ominaisesti ennalta määrätyt ja kaikille vanhemmille samat, mutta niiden painotus vaihteli kunkin vanhemman kerrontaa mukaillen (ks. Eskola & Suoranta 1998). Lopulta teemoista vain jälkimmäinen eli perhekahvilan merkitykset sisällytettiin tähän tutkimusraporttiin, jotta niitä voitiin käsitellä riittävän syvällisesti. Teemojen lisäksi myös haastattelurungon kysymykset (Liite 1) oli laadittu ennalta, mutta ne joustivat antaen mahdollisimman paljon tilaa vanhemman vapaalle kerronnalle. Kävijöiden ja kahvilaohjaajien haastatteluihin sovellettiin samaa haastattelurunkoa muutamia pieniä eroavuuksia lukuun ottamatta (ks. Liite 1). Haastatteluissa, jotka tehtiin koronaepidemian jo vallitessa, keskusteltiin myös perheiden korona-arjesta. Ennen varsinaisiin haastatteluihin siirtymistä vanhemmilta kerättiin omia ja perheen taustatietoja: vanhemman ikä, sukupuoli ja työtilanne, perheen kokoonpano ja asumismuoto, lasten iät ja sukupuolet, toisen vanhemman ikä, sukupuoli ja työtilanne, sekä tieto siitä, missä MLL:n perhekahviloissa vanhempi oli vierailut ja/tai ohjannut toimintaa.

Vanhempien haastatteluista kertyi yhteensä reilu 16 tuntia äänitallennetta. Haastattelujen kestot vaihtelivat 23 minuutista 85 minuuttiin (ka=42 min). Kahvilaohjaajien haastattelut olivat keskimäärin huomattavasti pidempiä (ka=56 min) kuin kävijöiden (ka=36 min) haastattelut. Koska puhelinhaastatteluja tehtiin paljon enemmän kuin kasvokkaisia tai videovälitteisiä, ei haastattelujen kestojen eroja haastattelutavan mukaan ollut mielekästä verrata. Suuri osa haastatteluista tehtiin haastattelutavasta riippumatta siten, että myös vanhemman lapsi tai

lapset olivat läsnä haastattelutilanteessa ainakin osan ajasta, sillä moni vanhemmista hoiti lapsiaan kotona perhevapailuilla tai järjesti heille kotikoulua koronaepidemian aiheuttamissa poikkeusoloissa. Lasten läsnäolo toi haastatteluihin luonnollisia katkoksia ja ajoittaisia rauhatomia hetkiä, mutta tämä ei liiaksi vaikuttanut haastattelujen kulkuun tai aineiston laatuun. Kaiken kaikkiaan vanhemmat toivat haastatteluissaan esiin monipuolisia, vaihtelevia ja yllättäviäkin näkemyksiä MLL:n perhekahviloiden asemasta ja merkityksestä heidän perheidensä arjessa, mutta toisaalta haastattelujen edetessä havaittiin, että samat näkökulmat alkoivat toistua vanhempien kerronnassa. Haastatteluista muodostuikin hyvin moninäkökulmainen ja rikas aineisto.

Tutkimukseen osallistuneiden perhekahviloiden ja vanhempien kuvailu

Tähän perhekahvilatutkimukseen osallistui kuusi MLL:n perhekahvilaa, jotka kaikki olivat vapaaehtoisten ohjaamia itsenäisiä kohtaamispaikkoja (vrt. ammattilaisten ohjaamat kahvilat). Kaikki kahvilat toimivat keväällä 2020 aamupäivisin kerran viikossa puolestatoista tunnista kolmeen tuntiin kerrallaan. Kaikki kahvilat järjestettiin sisätiloissa, esimerkiksi nuorisotoiminnan, varhaiskasvatuksen ja seurakunnan tiloissa. Kahviloiden vapaaehtoisten ohjaajien määrä vaihteli yhdestä kuuteen, mutta siinä, kuinka ohjaajat kussakin kahvilassa määriteltiin, oli eroja: esimerkiksi yhdessä kahvilassa osa kävijöistä osallistui kahvilan tarjoilujen hankkimiseen, mutta ei silti mieltänyt itseään ohjaajiksi. Vuonna 2019 tutkimukseen osallistuneet kahvilat kokoontuivat 9–44 kertaa. Lasten ja aikuisten yhteenlaskettu käyntimäärä kahviloissa vaihteli 130:sta 1 279:ään niin, että keskimäärin yhdellä kahvilakerralla kävijöitä oli paikalla 14–56. Kahviloista kolmessa järjestettiin aktiivisesti ohjattua ohjelmaa, ja kolmessa ohjelma muodostui ennen kaikkea vapaasta ajanvietosta. Ohjelmassa oli ollut esimerkiksi askartelua, musiikki- ja liikunta-aktiviteetteja, kirjaston satutunteja, leivontaa, retkiä sekä erilaisten lapsiperhepalvelujen esittelyjä. Kaikissa kuudessa kahvilassa perheille tarjottiin kahvia ja aamupalaa pientä maksua vastaan.

Tutkimuksen kuusi perhekahvilaa sijaitsivat MLL:n viidessä eri piirissä eli eri puolilla Suomea. Kahviloiden kotipaikkakunnat edustivat varsin kattavasti erikokoisia ja -tyyppisiä suomalaisia paikkakuntia: kaksi kahviloista sijaitsi yli 100 000 asukkaan, yksi vajaan 20 000 asukkaan ja kolme alle 10 000 asukkaan paikkakunnalla, joten mukana oli sekä kaupunkimaisten että maaseutumaisten paikkakuntien kahviloita. Alle 10-vuotiaiden lasten määrä kahviloiden kotipaikkakunnilla vaihteli muutamasta sadasta kymmeneen tuhansiin lapsiin. Kahviloiden kotipaikkakunnista kolmella järjestettiin useampaa MLL:n perhekahvilaa, kun taas kolmella tähän tutkimukseen osallistunut kahvila oli paikkakuntansa ainut MLL:n perhekahvila. Kuitenkin kaikilla paikkakunnilla toimi myös muita lapsiperheiden kohtaamispaikkoja, kuten kaupungin, seurakunnan tai muiden järjestöjen perhekerhoja. Vaikka tutkimukseen osallistui varsinaisesti kuusi kahvilaa, olivat vanhemmat vierailleet vuosien mittaan yhdestä neljään eri MLL:n perhekahvilassa ja toivatkin haastatteluissaan esiin yhteensä 18 eri MLL:n perhekahvilaa. Kuitenkin suurimmalla osalla vanhemmista oli kokemusta vain tutkimukseen osallistuneesta kahvilasta.

Tutkimukseen osallistui 24 vanhempaa, joista 16 oli MLL:n perhekahviloiden kävijöitä ja kahdeksan vapaaehtoisia kahvilaohjaajia. Kustakin kahvilasta haastateltiin 3–6 vanhempaa siten,

että kahvilaa kohden haastatteluja tehtiin 2–4 kävijän ja 0–2 ohjaajan. Yhdestä kahvilasta ohjaaja ei osallistunut haastatteluun, sillä hän ei edustanut tutkimuksen kohderyhmää. Mukana oli 23 äitiä ja yksi isä, ja he olivat iältään 25–47-vuotiaita, keskimäärin 35-vuotiaita. Vanhempien työtilanteet olivat moninaisia: heistä 12 oli työsuhteestaan perhevapaalla ja hoiti lapsia kotona, kuusi kävi töissä tai toimi yrittäjänä joko koko- tai osa-aikaisesti, ja kuusi hoiti lapsia kotona ilman työsuhdetta. Kolme vanhemmista opiskeli lastenhoidon ohella. Vanhemmilla oli yhdestä neljään lasta, keskimäärin kaksi. Lisäksi yhteen perheeseen kuului lapsia myös vanhemman kumppanin edellisestä suhteesta, mutta he eivät asuneet samassa taloudessa. Vanhempien lapset olivat iältään 0–16-vuotiaita, keskimäärin neljävuotiaita. Kuitenkin perhekahvilassa vierailtiin pääasiassa perheen alle koulu- ja esikouluikäisten lasten kanssa, eli keväällä 2020 haastatelluilla vanhemmilla oli kahviloissa mukana 0–6-vuotiaita lapsia, keskimäärin kaksivuotiaita. Vanhemmista 23 jakoi taloutensa toisen aikuisen, tämän tutkimuksen tapauksessa lasten toisen vanhemman, kanssa. Yksi vanhemmista ei asunut yhdessä lastensa toisen vanhemman kanssa, mutta tämä oli kuitenkin läsnä lasten arjessa. Lasten toiset vanhemmat olivat iältään 26–44-vuotiaita, keskimäärin 36-vuotiaita. Toisista vanhemmista kaikki olivat työsuhteessa tai toimivat yrittäjinä, ja yhden heistä kerrottiin opiskelevan töidensä ohessa. Haastatelluista vanhemmista 12 asui perheineen omakotitalossa, kahdeksan rivitalossa, kaksi kerrostalossa ja kaksi paritalossa.

Vanhempien teemahaastattelujen analyysi

Tässä perhekahvilatutkimuksessa vanhempien teemahaastatteluaineistoa analysoitiin teoria-ohjaavaan sisällönanalyysiin pohjaten, eli analyysi eteni aineiston ehdoilla mutta teoreettisen viitekehyksen tuella (ks. Tuomi & Sarajärvi 2012). Analyysi alkoi aineiston avoimella lukemisella, jota seurasi orientoituminen ensimmäiseen tutkimuskysymykseen: millaisia merkityksiä vanhemmat liittävät MLL:n perhekahviloihin perheidensä arjen näkökulmasta? Kustakin haastattelusta etsittiin ja poimittiin systemaattisesti kuvauksia kahviloiden merkityksistä perheiden arjelle, jolloin havaittiin, että myönteisten merkitysten lisäksi aineistosta löytyi kahviloihin liitettyjä kielteisiä merkityksiä. Kuvaukset myönteisistä ja kielteisistä merkityksistä eroteltiin aineistosta ja toisistaan sekä koottiin omiksi kokonaisuuksikseen, joille toteutettiin omat jatkoanalyysinsä. Kummassakin kokonaisuudessa kuvaukset jaettiin vanhemman ja lapsen näkökulman mukaisesti kahteen ryhmään, joista jälkimmäinen viittasi vanhempien arvioihin kahviloiden merkityksistä lapsilleen – ei siis lasten omiin näkemyksiin.

Arjen merkitysten kuvausten tarkempi läpikäynti osoitti, että niillä tehtiin näkyväksi sekä kahvilan ihmisten välistä suoraa (esim. kuvaukset kahvilan keskusteluista) että epäsuoraa (esim. kuvaukset kahvilasta ajanviettopaikkana) vuorovaikutusta, jotka molemmat nähtiin tässä tutkimuksessa sosiaalisen tuen lähteenä (ks. *Vanhempien vertaistuki MLL:n perhekahviloissa*, s. 7). Seuraavaksi tarkasteltiinkin mahdollisuutta hyödyntää Kumpusalon (1991) sosiaalisen tuen jaottelua kuvausten tarkempaan jäsentelyyn. Tarkastelu osoitti, että kuvaukset myönteisistä merkityksistä voitiin sujuvasti luokitella jaottelun mukaisesti kahviloiden perheille tarjoamaa emotionaalista, tiedollista, toiminnallista ja aineellista tukea ilmentäviin arjen merkityksiin, joista kaksi ensimmäistä ryhmittyivät edelleen psykososiaaliseksi ja kaksi viimeistä välineelliseksi tueksi (ks. Kuvio 1, s. 7). Jaottelun mukaista henkistä tukea ei tuotu esiin haastatteluissa, joten se jätettiin pois jatkoanalyysistä. Kun kuvaukset myönteisistä merkityksistä oli

luokiteltu näiden neljän tuen muodon alle, ne edelleen jaettiin pienempiin aihekokonaisuuksiin kunkin tuen muodon sisällä. Näin muodostettiin ja nimettiin 13 eri teemaa kuvaamaan vanhempien MLL:n perhekahviloihin liittämiä myönteisiä merkityksiä perheidensä arjelle (Taulukot 3 ja 4, s. 15, s. 18). Myönteisiin merkityksiin verrattuna kahviloihin liitettyjä kielteisiä merkityksiä perheiden arjelle tuotiin haastatteluissa esiin selvästi suppeammin. Ne luokiteltiin Kumpusalon (1991) sosiaalisen tuen jaottelua mukaillen kahviloiden tarjoaman emotionaalisen ja toiminnallisen tuen puutteita ilmentäviksi arjen merkityksiksi sekä edelleen jaettiin kummankin teeman sisällä. Teemojen ytimet pysyivät samoina kuin myönteisissä merkityksissä, mutta teemat esitettiin haasteiden kautta: esimerkiksi myönteisten merkitysten teema *Vertaiskeskustelut* nimettiin kielteisten merkitysten yhteydessä teemaksi *Haasteet vertaiskeskusteluissa*. Näin muodostettiin kuusi eri teemaa kuvaamaan vanhempien MLL:n perhekahviloihin liittämiä kielteisiä merkityksiä perheidensä arjelle (Taulukko 3).

Taulukko 3. Vanhempien MLL:n perhekahviloihin liittämät myönteiset ja kielteiset arjen merkitykset, vanhemmuuden tuki, sekä arjen merkitysten yhteys vanhemmuuden tukeen.

Sosiaalinen tuki	Arjen merkitys	M/K ¹	V ²
Emotionaalinen tuki	Vertaisten kohtaaminen ja seura	M/K	V
	Vertaiskeskustelut	M/K	V
	(Vertaisten) tuki arjen jaksamiselle ja myönteiselle mielelle	M	V
Tiedollinen tuki	Vertaisten kokemustieto	M	V
	Asiantuntijatieto	M	V
	Vertaisten arviointituki ja mallioppiminen	M	V
	Oman osaamisen itsenäinen kehittäminen	M	-
Toiminnallinen tuki	Kahvila koko perheen ajanviettopaikkana	M/K	-
	Kahvila arjen tärkeänä rutiinina	M	-
	Osallistuminen kahvilan ja kahvilatoiminnan ylläpitämiseen	M/K	-
	Osallistuminen kahvilaan matalalla kynnyksellä	M/K	V
	Vertaisten lastenhoito- ja kaitsemisapu	M/K	-
Aineellinen tuki	Kahvilassa tarjottu aamupala	M	-

¹ M=myönteinen merkitys, K=kielteinen merkitys; merkinnät osoittavat, tuotiinko kyseinen merkitys esiin myönteisenä (M), kielteisenä (K), vai molempina (M/K).

² V=vanhemmuuden tuki; merkintä osoittaa, että kyseinen merkitys tuotiin esiin vanhemmuuden tukena.

Arjen merkitysten jälkeen ryhdyttiin selvittämään toisen tutkimuskysymyksen mukaisesti, millaista tukea vanhemmat kokivat saaneensa vanhemmuudelleen MLL:n perhekahviloihin. Analyysi mukaili pitkälti arjen merkitysten selvitystä: haastatteluista koottiin yhteen kuvaukset vanhemmuuden tuesta, jotka luokiteltiin Kumpusalon (1991) sosiaalisen tuen jaottelun mukaisesti vanhemmuuden emotionaaliseksi, tiedolliseksi ja toiminnalliseksi tueksi. Henkinen ja aineellinen tuki eivät tulleet esiin vanhemmuuden tuen kerronnassa, joten ne jätettiin pois jatkoanalyysistä. Edelleen vanhemmuuden tuen kuvaukset jaettiin kunkin kolmen tuen muodon sisällä, minkä pohjalta muodostettiin seitsemän eri teemaa kuvaamaan MLL:n perhekahviloiden tarjoamaa vanhemmuuden tukea (Taulukot 3 ja 5, s. 15, s. 37). Monet aiemmin löydettyistä arjen merkitysten ja vertaistuen kuvauksista näyttivät ilmentävän yhtä lailla vanhemmuuden tukea, joten niiden joukosta voitiin palauttaa kuvauksia myös vanhemmuuden

tuen luokitteluun. Näitä kuvauksia täydensivät spesifit kuvaukset vanhemmuuden tuesta. Taulukko 3 tuo esiin perhekahviloihin liitettyjen myönteisten ja kielteisten merkitysten sekä kahvilan tarjoaman vanhemmuuden tuen yhteyttä toisiinsa.

On tärkeä huomata, että yksittäisiä kuvauksia kahviloihin liitetystä arjen merkityksistä ja vanhemmuuden tuesta voitiin luokitella ja jakaa useampaan eri yläluokkaan ja alateemaan: esimerkiksi kuvaukset tiedollista tukea (yläluokka) ilmentävästä vertaisten arviointituesta (alateema) sivusivat usein kuvauksia emotionaalista tukea (yläluokka) ilmentävistä vertaiskeskusteluista (alateema). Myöskään kaikki kahvioiden arjen merkitykset tai vanhemmuuden tuen muodot eivät toteutuneet kaikissa kahviloissa tai kaikille vanhemmille, vaan teemat kokosivat niitä yhteen läpi aineiston.

Tutkimuksen eettiset seikat

Tutkimuksessa noudatettiin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012) antamia ohjeita. Sen toteutusta ohjasi pyrkimys hyvään tieteelliseen käytäntöön läpi koko tutkimuksen. Tutkimuksessa noudatettiin rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta, ja aineistonkeruu toteutettiin eettisesti kestävin tiedonhankintamenetelmin. (TENK 2012.) Ennen haastatteluja laadittiin asianmukaiset tutkimusluvut, -tiedotteet ja tietosuojaselosteet, joilla vanhemmille tiedotettiin tutkimuksen tavoitteista, toteutuksesta ja eettisistä näkökulmista (esim. tietojen käsittely ja suojaaminen, tunnistettavuuden poistaminen, osallistujan oikeudet). Näitä seikkoja kerrattiin vielä suullisesti haastattelujen aluksi. Tutkimukseen osallistuminen oli kaikille vanhemmille vapaaehtoista. Vanhemmat saivat valita haastattelumenetelmäksi kasvokkaisen, videovälitteisen tai puhelinhaastattelun, joista viimeinen mahdollisti ”kasvottoman” osallistumisen. Suurin osa vanhemmista valitsi puhelinhaastattelun. Vanhempien tietoja käsiteltiin luottamuksellisesti, ja kaikki tiedonkeruuseen liittyvä materiaali säilytettiin ainoastaan vastuullisen tutkijan tietokoneella suojauksen takana. Tuloksista ja sitaateista hävytettiin joko muuttamalla tai poistamalla kokonaan kaikki tunnistetiedot niin, ettei yksittäistä vanhempaa voi niistä tunnistaa. Kaikki aineisto hävitettiin asianmukaisesti tutkimuksen valmistuttua.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilat perheiden arjessa

Tässä tulosluvussa käydään läpi vanhempien näkemyksiä MLL:n perhekahviloista ja niiden asemoitumisesta perheiden arkeen. Tulosluku jakautuu kolmeen alalukuun: 1) Myönteiset merkitykset: MLL:n perhekahviloiden tuki perheiden arjelle, 2) Kielteiset merkitykset: MLL:n perhekahviloiden toteutumaton tuki perheiden arjelle, sekä 3) MLL:n perhekahviloiden tuki vanhemmuudelle. Tuloksissa esitettävät näkemykset koskevat kaikkia 18:aa MLL:n perhekahvilaa, joista haastatelluilla vanhemmilla oli kokemusta, ei pelkästään kuutta tutkimukseen osallistunutta kahvilaa. Tulosten luettavuutta on parannettu siistimällä täytesanoja vanhempien sitaateista ja lisäämällä niihin tarvittaessa kerronnan taustoitusta hakasulkein ([-]). Kahdella viivalla (--) sitaateista on poistettu analyysin kannalta epäolennaisia tekstiä. Ennen tulosten sisällöllisiin alalukuisiin siirtymistä esitellään lyhyesti taustatietoa haastateltujen vanhempien ja heidän perheidensä kahvilakäynneistä.

Haastatelluista 24 vanhemmasta 19 oli vierailut ensimmäistä kertaa MLL:n perhekahvilassa juuri siinä kahvilassa, jonka kautta he osallistuivat tutkimukseen. Viiden vanhemman vierailu oli toteutunut jossakin toisessa MLL:n perhekahvilassa, ja heistä yhden ensivierailu toteutui

MLL:n työntekijävetoisessa kahvilassa. Keskimäärin vanhempien ensimmäisestä kahvilavierailusta missä tahansa MLL:n perhekahvilassa oli kulunut neljä vuotta, mutta erot ajankohdassa olivat huomattavia vaihdellen aina kevästä 2020 jopa 15 vuoden taakse. Toisaalta moni useamman lapsen vanhempi kertoi mieltävänsä itselleen monta ensimmäistä kahvilavierailua, sillä he olivat saattaneet käydä kahvilassa ensin esikoistensa kanssa ja myöhemmin – pitkänkin tauon jälkeen – palata joko samaan tai eri kahvilaan nuorempien lastensa kanssa. Kahdeksasta ohjaajasta seitsemän oli tullut kahvilaan ensimmäisellä kerralla kävijän roolissa ja ryhtynyt myöhemmin ohjaajaksi, kun taas yksi vanhempi oli aloittanut suoraan ohjaajana.

Riippumatta roolistaan kahvilassa lähes kaikki vanhemmat pyrkivät vierailemaan siellä (ennen koronaepidemiaa) säännöllisesti viikoittain tai ainakin mahdollisimman usein muiden menojen salliessa. Kuitenkin etenkin niissä perheissä, joissa oli useampia lapsia, kahvilavierailuhistorioihin sisältyi luonnollisia taukoja ajoilta, kun vanhempi oli kotona pienen vauvan kanssa tai palannut perhelomilta töihin ja lapsi päivähoitoon. Yksi haastatelluista vanhemmista olikin palannut töihin keväällä 2020, eikä ollut sen jälkeen päässyt kahvilaan. Yksi vanhempi taas kertoi käyvänsä säännöllisesti kahdessa eri MLL:n perhekahvilassa.

Kun vanhemmat vierailivat perhekahviloissa, heillä oli mukana yhdestä kolmeen lasta, keskimäärin kaksi. Jos perheessä oli monta lasta, oli tavallista, että kahvilassa vierailtiin nuorempien lasten kanssa vanhempien lasten ollessa päiväkodissa, esikoulussa tai koulussa. Toisaalta päiväkotikäiset lapset saattoivat pitää vapaapäivää päiväkodista juuri perhekahvilapäivänä ja tulla mukaan kahvilaan. Pääasiassa perheistä vain yksi vanhempi kävi kahvilassa, mutta muutamassa perheessä myös toinen vanhempi saattoi satunnaisesti tulla mukaan. Lisäksi yhdessä perheessä lasten isovanhempi saattoi käydä kahvilassa lasten kanssa, jos vanhempi itse ei töidensä vuoksi päässyt kahvilaan. Perhekahvilassa vierailtiin siis monenlaisilla kokoonpanoilla.

Myönteiset merkitykset: MLL:n perhekahviloiden tuki perheiden arjelle

Tässä alaluvussa tarkastellaan vanhempien MLL:n perhekahviloihin liittämää myönteisiä arjen merkityksiä eli sitä tukea, jota he kokivat saaneensa kahviloista perheidensä arkeen. Myönteisiä merkityksiä kuvaavat 13 eri teemaa on jaoteltu sosiaalisen tuen eri muotojen mukaan taulukkoon 4, vanhemman ja lapsen näkökulmat erotellen. Arjen merkitykset ilmensivät emotionaalista, tiedollista, toiminnallista ja aineellista tukea perheiden arjelle.

Taulukko 4. MLL:n perhekahviloihin liitetyt arjen myönteiset merkitykset ja niiden ilmentämä sosiaalinen tuki vanhemmille ja lapsille.

Sosiaalinen tuki		Kahvilan merkitys arjelle	Vanhemman näkökulma	Lapsen näkökulma
Psykososiaalinen tuki	Emotionaalinen tuki	Vertaisten kohtaaminen ja seura	Toisten vanhempien ja aikuisten seura <ul style="list-style-type: none"> • juttutuokiot • yksinäisyyden vähentyminen • nähdyksi tuleminen Useiden perheiden kohtaaminen <ul style="list-style-type: none"> • moninäkökulmaiset keskustelut Tutustuminen uusiin vertaisiin Tuttujen vertaisten kohtaaminen Ystävystyminen Yhteenkuuluvuus ja luottamus	Toisten lasten seura <ul style="list-style-type: none"> • yhteisleikit • vertaisten puuhien katselu • tottuminen vertaisiin Useiden perheiden kohtaaminen <ul style="list-style-type: none"> • monipuoliset leikit Tutustuminen uusiin vertaisiin Tuttujen vertaisten kohtaaminen Ystävystyminen Hälyyn tottuminen, rohkaistuminen
		Vertaiskeskustelut	Kevyt jutustelu, syvälliset keskustelut Lapsiperhearjen vastavuoroinen jakaminen kokemus-, ajatus- ja tunnetasolla <ul style="list-style-type: none"> • samankaltaiset kokemukset • huolien pohtiminen yhdessä • kuulluksi tuleminen 	
		(Vertaisten) tuki arjen jaksamiselle ja myönteiselle mielelle	Helppotus väsymykseen, voimien saanti Mielen virkistymisen ja piristymisen Hengähdysvetket, oma aika	Energian purkaminen kahvilan puuhiin Mielipahan ja kehon ikävien tuntemusten unohtuminen, esim. hampaiden tulo
	Tiedollinen tuki	Vertaisten kokemustieto	Tiedot, neuvot ja vinkit lapsiperhearjesta Paikkakuntatietous Oman kokemustiedon jakaminen	

Sosiaalinen tuki		Kahvilan merkitys arjelle	Vanhemman näkökulma	Lapsen näkökulma
		Asiantuntijatieto	Tieto lapsiperheiden palveluista ja -harrastuksista sekä lastentuotteista	
		Vertaisten arviointituki ja mallioppiminen	Arjen, haasteiden ja lasten kehityksen arvioiminen vertaiskeskustelujen kautta <ul style="list-style-type: none"> ymmärrys siitä, että muilla on samanlaista, helpotus Vertaisperheiden toiminnan tarkkailu ja vertaaminen oman perheen toimintaan	Aikuisten tarjoama malli oppimiselle, esim. kielitaidon kehitys Vertaisoppiminen, yhdessä harjoittelu <ul style="list-style-type: none"> asioiden kokeilu ja harjoittelu vertaisten mallista vuorovaikutustaitojen kehitys
		Oman osaamisen itsenäinen kehittäminen	Ammatillisen osaamisen kehittäminen <ul style="list-style-type: none"> kokemus kehittymisestä osaamisesta ja sen kehittämisestä viestiminen muille 	Motoriset taidot Uudet leikit ja askartelut Omatoimisuus
Välineellinen tuki	Toiminnallinen tuki	Kahvila koko perheen ajanviettopaikkana	Vanhempien ja lasten ajanvietto sekä yhdessä että erikseen Ajanvietto perheen kaikkien ja kaiken ikäisten lasten kanssa Perheenjäsenten kahdenkeskiset hetket Mielekäs tekeminen vanhemmille <ul style="list-style-type: none"> vapaa ajanvietto: juttutuokiot vertaisten ja leikit lasten kanssa suunniteltu ohjelma 	Vanhempien ja lasten ajanvietto sekä yhdessä että erikseen Ajanvietto perheen kaikkien ja kaiken ikäisten lasten kanssa Perheenjäsenten kahdenkeskiset hetket Mielekäs tekeminen lapsille <ul style="list-style-type: none"> vapaa ajanvietto: leikit vertaisten, vanhempien ja lelujen kanssa suunniteltu ohjelma
		Kahvila arjen tärkeänä rutiinina	Säännöllinen arki: viikko- ja päivärytmi Pysyvä arki: tuttu ympäristö, puuhat ja ihmiset Vaihteleva arki: eri ympäristö ja puuhat Mielekäs arjen täyte	Säännöllinen arki: viikko- ja päivärytmi Pysyvä arki: tuttu ympäristö, puuhat, ihmiset ja käyttäytymisen tavat Vaihteleva arki: eri ympäristö ja puuhat Mielekäs arjen täyte

Sosiaalinen tuki		Kahvilan merkitys arjelle	Vanhemman näkökulma	Lapsen näkökulma
			<ul style="list-style-type: none"> • puuhat kahvilassa, ohjaaminen • valmiit puuhat ja puitteet 	<ul style="list-style-type: none"> • puuhat kahvilassa
		Osallistuminen kahvilan ja kahvilatoiminnan ylläpitämiseen	Osallisuuden kokemukset Merkitykselliset teot yhteiseksi hyväksi <ul style="list-style-type: none"> • tuki toisille perheille ja ohjaajille Ohjaamisesta saadut hyödyt, esim. seura ja mielekäs arjen täyte	
		Matalan kynnyksen osallistuminen kahvilaan (käynnit ja ohjaaminen)	Perheiden tasavertaiset mahdollisuudet osallistua kahvilaan <ul style="list-style-type: none"> • maksuttomuus ja joustavuus • kahvilan tuttuus, turvallisuus ja helppo saavuttaminen • itselle sopivat tavat osallistua Sosiaalisen tuen muotojen saavuttamisen helppous, esim. vertaisten seura	Perheiden tasavertaiset mahdollisuudet osallistua kahvilaan <ul style="list-style-type: none"> • maksuttomuus ja joustavuus • kahvilan tuttuus, turvallisuus ja helppo saavuttaminen • itselle sopivat tavat osallistua Sosiaalisen tuen muotojen saavuttamisen helppous, esim. vertaisten seura
		Vertaisten lastenhoito ja -kautsemissapu	Jaetun vastuun ilmapiiri <ul style="list-style-type: none"> • lasten yhteinen vahtiminen ja ohjaaminen Konkreettinen apu, esim. hoitotarvikkeiden lainaaminen ja pukemisapu	
	Aineellinen tuki	Kahvilassa tarjottu aamupala	Edullisuus Joustavuus: arjen helpottuminen Maittavuus vanhemmille ja lapsille Vaihtelu kotiaamupalaan Aamupala perheiden yhteisenä hetkenä	Edullisuus Joustavuus: arjen helpottuminen Maittavuus lapsille Vaihtelu kotiaamupalaan Aamupala perheiden yhteisenä hetkenä

Emotionaalinen tuki. Emotionaalista tukea ilmentävä *vertaisten kohtaaminen ja seura* oli yksi tärkeimmistä vanhempien MLL:n perhekahviloihin liittämistä arjen merkityksistä sekä vanhempien omasta että lasten näkökulmasta. Tämä näkyi siten, että vain yksi vanhempi 24:stä ei maininnut vertaisten kohtaamista keskeiseksi syyksi perheensä kahvilakäynneille. Vertaisten kohtaaminen viittasi mahdollisuuteen kohdata kahvilassa toisia vanhempia, toisia aikuisia, toisia lapsia, toisia perheitä – vanhemmille vertaisuus siis merkitsi jaettava kokemusta sekä vanhemmuuden että aikuisuuden suhteen. Kahvilasta löytyi toisia vanhempia ja toisia aikuisia seuraksi itselle, mitä korostivat etenkin ne vanhemmat, joilla ei ollut vertaisia lähel- lään:

Ehkä se seura, jos sitä onnistuu niistä [muista vanhemmista] saamaan, niin se on se tärkein, koska tää on kuitenkin aika yksinäistä hommaa olla kotona lasten kanssa. Ja sit mun ikäsellä ei kuitenkaan oikeestaan oo enää ystävillä vauvoja tai he ei oo kotona, et kaikki ystävät, nelikymppiset, on jo työelämässä. (101K)

[Kahvila on] ihan semmonen kohtaamispaikka itellekin, missä näkee aikuisia ihmisiä, jos välttämättä ei ole töissäkään esimerkiks. Jossain vaiheessa, kun olin vaan kotona, niin ihan kiva oli nähdä niitä aikuisia- kin ihmisiä, muita kuin omaa perhettä ja sukulaisia. (202V)

Toisten vanhempien kohtaaminen kahvilassa olikin erityisen tärkeää esimerkiksi iäkkäämmille pienten lasten vanhemmille, mutta myös ystäväpiirinsä ensimmäisille tai paikkakunnalle muualta muuttaneille vanhemmille. Sen sijaan toisten aikuisten kohtaamisen merkitystä ko- rostivat etenkin lapsiaan kotona hoitavat vanhemmat, joille työt tai opiskelut eivät tuoneet aikuiskontakteja arkeen. Kaipuu aikuiskontakteille tuli esiin monien vanhempien kuvatessa kahvilaa tilaisuudeksi *”päästä pois kotoa”* (103K) juttelemaan ja kahvittelemaan toisten ai- kuisten pariin. Toisia aikuisia haluttiin kohdata myös oman perheen ja suvun ulkopuolelta eli irrallaan kotiarjesta, kuten viimeisin katkelma osoittaa. Vertaisten seuraa arkeen tuomalla kahvilat vähensivät vanhempien yksinäisyyttä, jota kotona yksin lasten kanssa ollessa saatet- tiin kokea.

Vanhempien näkökulmasta vertaisten kohtaamiseen liittyi toive tulle nähdyksi, jonka merki- tys korostui ensimmäisellä kahvilavierailulla. Tämä ilmeni siten, että uutena kahvilaan saapu- essaan erityisesti ne vanhemmat, jotka olivat kokeneet toisten vanhempien huomioivan ja ottavan heidät lämpimästi vastaan, olivat viihtyneet hyvin kahvilassa:

Kun mä aloin käymään täällä [meidän kotipaikkakunnan kahvilassa], niin oli tosi tiivis porukka siellä, ja ne otti vastaan tosi hyvin, ja mulle tuli heti semmonen olo, et mä oon yks näistä. (401K)

Varsinkin yks näistä vetäjistä on semmonen, että se kyllä huomioi varsinkin nää uudet tulijat, että heti käy esittäytymässä ja kyselee, jos ei tunne, niin lapsen nimet ja tekee kyllä tervetulleeks olon sinne. (502K)

Toisten vanhempien ja eritoten kahvilaohjaajien osoittama oma-aloitteinen huomio kahvi- laan saapuville uusille vanhemmille olikin heille tärkeä signaali siitä, että vertaiset olivat näh- neet ja hyväksyneet heidät joukkoonsa. Kahvilakäyntien jatkuessa nähdyksi tulemisen koke- mus kiinnittyi yhä enemmän siihen, kokiko vanhempi voivansa jakaa kokemuksiaan, ajatuksi- aan ja tunteitaan vertaisilleen ja tulevansa hyväksytyksi niiden kanssa.

Lapsille vertaisten kohtaaminen merkitsi ennen kaikkea kahvilan tuomaa leikkiseuraa, mikä oli monille perheille tärkein syy käydä kahvilassa – etenkin, jos lähipiiristä ei löytynyt toisia leikki-ikäisiä lapsia. Myös lapset itse odottivat kahvilalta juuri leikkikavereita, vaikka toisaalta varsinkin pienistä lapsista oli *”kiva vaan kattoo isompiakin lapsia, kun ne leikkii tai juoksee ympyrää siinä”* (601K), eli he nauttivat saadessaan seurata vertaistensa puuhia kahvilassa. Vanhemmat kokivat tärkeäksi, että kahvilassa lapset ylipäätään kohtasivat vertaisiaan, jotta he tottuivat näiden seuraan ja leikkimään yhdessä. Tätä korostivat erityisesti ne vanhemmat, joiden lapset eivät (vielä) olleet päivähoitossa tai muutoin kohdanneet säännöllisesti vertaisiaan:

Lapsen kannalta hirveen tärkeeks on tullu se, että kahvilassa näkee muita lapsia, että kun ei sillä tavalla oo ihan ikätovereita lähipiirissä, niin se, että näkee niitä muita lapsia. Ja sitten aatellen sitä, että kun tulee päivähoitoon lähtö syksyllä, niin -- vähän totutella siihen muitten lasten seurassa olemiseen. (602K)

Kahvila on varsinkin tolle mun kuopukselle se ainut paikka, missä se kohtaa muita lapsia viikon aikana, niin mä pidän sitä tosi tärkeenä käydä siellä, että näkee muitakin kuin omia sisaruksiaan. (201K)

Kahviloilla oli tärkeä rooli lapsiperheiden yhteen saattamisessa. Koska kahvilat toivat yhteen useita perheitä kerralla, tarjosivat ne vanhemmille moninäkökulmaisia juttutuokioita ja lapsille monipuolisia leikkejä isoissa vertaisporukoissa. Juuri useiden perheiden kohtaaminen yhtä aikaa koettiin tärkeäksi, sillä siihen ei useinkaan tarjoutunut toistuvaa mahdollisuutta muualla:

[Jos kahvila loppuis, niin] sit ei oikeen tiiä, missä näkis tai pystyis tapaamaan niitä toisii perheitä, ja et jäis vähän silleen yksin. Et on sit tietty muutama kaveri, kenen kaa viestitellään ja treffataan useesti, mut semmonen isompi porukka, se ois ihan kiva, et pääsis semmoseenkin välillä ja näkis muita. (401V)

Kahvilassa vanhemmat ja lapset tutustuivat uusiin vertaisiin sekä tapasivat vanhoja tuttuja, kuten naapureita ja kavereita. Tutustumisen merkityksestä kerrottiin useita esimerkkejä erityisesti vanhemman näkökulmasta: eräs vanhempi, jonka äidinkieli ei ollut suomi, oli tutustunut kahvilassa toisiin samaa kieltä puhuviin vanhempiin, kun taas eräs vanhempi oli tutustunut kahvilassa naapuristonsa toisiin vanhempiin, mikä oli madaltanut kynnystä lähestyä heitä myös kahvilan ulkopuolella. Eritoten muualta muuttaneet vanhemmat korostivat kahvilan merkitystä uusiin ihmisiin ja samalla paikkakuntaan tutustumisessa. Ajan myötä kahvilassa syntyneet tuttavuudet vertaisten kanssa saattoivat syventyä kestäviksi ystävyysuhteiksi:

On ollu kiva kattoo, et mun lapsetkin on solminu kahvilassa ystävyysuhteita, mitkä jatkuu edelleen. (402K)

On ihanaa, kun meistä on tullu semmonen porukka nyt, ketä kahvilassa käy, niin meitä on useempi siinä, ja meillä on yhteinen Whatsapp-ryhmä, missä viestitään nyt ainakin näissä poikkeusoloissa, niin siitäkkin on ollu apua, et siellä voi kysellä kuulumisia ja viestitellä sitä kautta, kun ei olla nyt nähty pitkään, pitkään aikaan. -- Ja siellä ollaan sit muulloinkin, välillä sovittiin leikkitreffit, et joku kerto, että he on menossa silloin ja silloin leikkipuistoon, että tuleeks joku mukaan. Et se oli tosi kiva, et keksittiin sellanen. (401V)

Etenkin pienten paikkakuntien kahviloissa, jollaista viimeisin katkelmakin kuvaa, oli vanhemmista muodostunut läheisiä porukoita tai ystäväpareja, jotka pitivät yhteyttä ja viettivät aikaa

yhdessä myös kahvilan ulkopuolella. Samoin useamman ohjaajan kahviloissa ohjaajat saattoivat muodostaa läheisiä ystävyssuhteita. Kaveriporukoiden muodostumista edesauttoi se, että monessa pienemmässä kahvilassa vieraili viikoittain lähes sama vanhempien joukko. Muutama vanhempi korostikin yhteenkuuluvuutta ja luottamusta, joka vanhempien välillä kahvilassa vallitsi. Lapsille tuttujen vertaisten säännöllinen kohtaaminen oli erityisen tärkeää silloin, jos he eivät olleet päivähoidossa ja siten voineet viettää aikaa pysyvissä vertaisryhmissä:

Kun [lapset] ei oo missään päiväkodissa tällä hetkellä, ja vaikka näkee kavereita, mutta kahvila on sit kuitenkin semmonen niitten päiväkotia tai hoitoo muistuttava paikka, niin siitä ne kyllä tykkää siellä, että on tuttuja kavereita kaikki. (301K)

Lasten näkökulmasta oli tärkeää, että kahvilassa saattoi ylipäätään kohdata ihmisiä – olivat he sitten lapsia tai aikuisia – sillä se totutti lasta hälyyn ja liikkeeseen ympärillään, mikä edelleen vähensi arkuutta. Moni vanhempi mainitsi tämän keskeiseksi syyksi perheensä kahvilavierailuille. Totuttelu oli erityisen tärkeää *”hitaasti lämpiävälle”* (303K) eli uusiin tilanteisiin hitaasti sopeutuville lapsille. Se, että lapsi rohkaistui ja tottui ihmisiin, auttoi esimerkiksi päivähoiton aloittamista, perheen kyläilyjä sekä kotoa lähtemistä yleensä. Lisäksi uusien ihmisten kohtaaminen toi lapselle rohkeutta toimia vieraidenkin ihmisten kanssa:

[Kahvilassa lapset] näkee vieraita ihmisiä, ja esimerkiksi esikoinen oppii puhumaan, tai uskaltaa puhua vieraalle ihmiselle tai kysyä neuvoa vieraaltakin ihmiseltä. Ja kuopus, että se ei sitten oo vaan oman vanhemman kanssa, vaan se näkee kanssa muita aikuisia ja muita vieraita lapsia. Tuntuu, et helposti sitten muuten vaan menis siihen, et se on ihan kiinni vaan omassa vanhemmassa ja... No, ettei pelkää muita. (601K)

Vertaisten kohtaamiseen liittyen vanhemmat kokivat tärkeäksi kahviloiden **vertaiskeskustelut** eli mahdollisuuden keskustella toisten vanhempien kanssa. Vertaiskeskustelut tarjosivat heille ennen kaikkea emotionaalista tukea, mutta myös myöhemmin esiteltyä tiedollista tukea. Kahvilassa käydyt keskustelut vaihtelivat kevyestä jutustelusta syvällisiin pohdintoihin tilanteesta, keskustelijoista ja kahvilastakin riippuen. Koska paikalla oli useita vanhempia myös oman kaveripiirin ulkopuolelta, saattoi asioita *”mieltiä vähän isommalla skaalalla”* (301K) eli monien vanhempien erilaisten näkökulmien ja lähtökohtien kautta. Erityisen tärkeäksi vanhemmat kokivat mahdollisuuden syvällisempiin vertaiskeskusteluihin, joissa toisten vanhempien kanssa jaettiin vastavuoroisesti lapsiperhearkea kokemus-, ajatus- ja tunnetasolla:

Samantyyppisiä asioita on paljon, kun vanhemmat on samoissa tilanteissa, kun on pieniä lapsia, niin sit puhutaan monesti samoista asioista. Ja sit huomaakin sen, että tolla on ihan samanlaista kuin meillä, että tulee semmosia yhteisiä asioita, mitkä yhdistää. (202K)

On saanu tukea, tai siis sitä semmosta, että joo on se raskasta, niin sit silleen, että joo hyvä, että joku muukin kokee sen, että en ole yksin. (603V)

Keskustelujen keskiössä olivat vanhempia yhdistävät samankaltaiset kokemukset, ajatukset ja tunteet lapsiperhearjesta sekä havainto siitä, että niiden kanssa ei olla yksin, mikä samalla ilmensi myös vertaiskeskustelujen tarjoamaa arviointitukea (ks. *Vertaisten jakama arviointituki ja mallioppiminen*, s. 26). Kokemus siitä, että vertainen keskustelukumppani oli kiinnostunut pohtimaan lapsiperhearkeen liittyviä teemoja, rohkaisi jakamaan omia kokemuksia. Merkityksellistä oli kokea tulevaisuuden nähdä ja kuulla, eikä niinkään se, että vertaisilta olisi

saatu ratkaisuja omiin ongelmiin: *”Et vaikei sieltä nyt mitään vastauksia meidän johonkin yöuniongelmiin välttämättä saakaan, mut et se, että pääsee puhumaan niistä, niin siitä on niin iso apu jo”* (401V). Erityisen tärkeänä näyttäytyi mahdollisuus jakaa ja pohtia yhdessä lapsiin ja lapsiperhearkeen liittyviä huolia, joihin vertaiskeskustelut toivat emotionaalista hel-
potusta. Toisaalta moni vanhempi korosti, että keskustelut liittyivät usein varsin arkisiin tee-
moihin, kuten ruuanlaittoon tai nukkumisrutiineihin. Muita keskeisiä teemoja keskusteluille
olivat esimerkiksi lasten kehitysvaiheet ja kehityksen viiveet, uhmaikä sekä syömisen ja nuk-
kumisen haasteet, mikä osoittaa, että vertaiskeskustelut olivat usein ongelmalähtöisiä.

Myös **(vertaisten) tuki arjen jaksamiselle ja myönteiselle mielelle** toi perheiden arkeen emo-
tionaalista tukea sekä vanhempien että lasten näkökulmasta. Vanhemmat kokivat, että kah-
vilat vähensivät heidän väsymystään, toivat voimia ja energiaa arkeen sekä virkistivät ja piris-
tivät mieltä. Kahvilat kuvattiin arjen *”hengähdyshetkeksi”* (201K), jopa *”henkireiäksi”* (102V),
eli ne tarjosivat (koti)arkeen tärkeitä katkoksia ja voimavaroja. Mieli sai piristystä kahvilasta
huonoina päivinä:

Kuinka monta aamua on itellä ollu tosi huonoa, ja kun on menny kahvilaan ja kun on lähteny [kotiin],
niin on ollu aivan eri mieli, että on ollu niin paljon parempi mieli. Se päivä on ollu ihan toisenlainen siitä
kahvilan päättymisestä eteenpäin, kun on tullu kotia, kuin mitä se ihminen, joka sinne lähti. (501V)

Kahvilan tarjoamaa tukea arjen jaksamiselle ja myönteiselle mielelle perusteltiin eri tekijöillä.
Omasta näkökulmastaan vanhemmat liittivät sen etenkin vertaisten kohtaamiseen:

Kahvilat on ollu mulle hirveen antosia ja semmonen henkireikä, missä on saanu ladata akkuja ja voima-
varoja. Siellä on paljon ihmisiä, joitten kans voi puhua ja niihin tutustuu ja sieltä saa kavereita. Se on ollu
tosi semmonen, et sieltä on saanu hirveesti voimia ja energiaa. (601V)

Esimerkiksi seuran saaminen, vertaiskeskustelut sekä tutustuminen ja ystävystyminen ver-
taisten kanssa näyttivät tuovan vanhempien arkeen energiaa ja virkistystä. Myös vertaisilta
saatu *”tsemppaus”* (303K) auttoi jaksamaan väsymyksen hetkillä. Vertaisten kohtaamisen rin-
nalla tuki arjen jaksamiselle liitettiin tekemiseen ja vaihteluun, jota kahvila perheille tarjosi:

Kyllähän kahvila -- jaksamiseen vaikuttaa, että kyllä se on aina ollu semmonen piristävä juttu. Ja kun sen
on aina tienny, että sitten tiistaina on se perhekahvila, niin se on aina ollu semmonen, et se on edesaut-
tanut sitä jaksamista siinä viikossa, kun on tiedossa, että on tulossa joku tomonen vaihtelu siihen ar-
keen. (602K)

Monesti innostuu itekin siinä sitten, että kun lapset askartele, niin sit itekin tekee jotain kortteja tai
muuta, niin itekin tykkään sitten siinä vähäsen [tehä], -- siinä saa taas ajatukset ihan eri lailla. (601K)

Kahvilan tuoma vaihtelu auttoi jaksamaan kotona elettyä, varsin samanlaisena toistuvaa ar-
kea. Niin ikään mielekäs tekeminen, esimerkiksi askartelu yhdessä lasten kanssa, auttoi van-
hempia irrottamaan ajatukset arjesta. Moni kahvilaa ohjaava vanhempi taas koki kahvilan jär-
jestämisen itsessään sellaiseksi tekemiseksi, joka toi heille energiaa arkeen.

Lisäksi kahviloiden merkitys vanhemman jaksamiselle tuli esiin lasten toiminnan kautta. Tämä
liitettiin siihen, että kahvila tarjosi lapsille tekemistä ja kavereita ja tätä kautta vanhemmille
aiemmin mainittuja *”hengähdyshetkiä”* (201K), jolloin esimerkiksi *”sai juoda kahvin rauhassa”*

(103K) tai ”*pääsi lukemaan sanomalehteä kännykällä*” (104K) – toisin sanoen vanhemmat saivat kahvilassa omaa aikaa. Toisaalta lapset pääsivät kahvilassa purkamaan energiaansa mielekkäisiin puuhiin, mikä hillitsi heidän levottomuuttaan ja yliaktiivisuuttaan kotona, sekä saivat virikkeiden kautta muuta ajateltavaa pahan mielensä tai kasvuun liittyvien ikävien tunteidensa sijaan. Tämä tarjosi emotionaalista tukea ennen kaikkea lapsille, mutta samalla se helpotti vanhempien jaksamista:

Kyllä [kahvilan loppuminen] varmaan [vaikuttaisi omaan jaksamiseen], et siellä lapset saa kuiteskin riehua ja purkaa energiaa, ja onhan ne sit, kun tullaan kotiin, niin loppupäivän tosi väsyneitä ja tyytyväisiä. Nythän kun on tää korona, niin huomaa, et ne on paljon enemmän levottomii, ja tulee enemmän riitoja ja ne tappelee ja ei ne keksi sit mitään tekemistä, kun ei pääse oikeestaan mihinkään. (401K)

Kyllä mä luulen, et [kahvilan loppuminen] vois jonkun verran vaikuttaa [omaan jaksamiseen]. Et kun se on etenkin sillon, jos tolla lapsella on semmonen kausi, että se on vähän pahantuulisempi, niin sit se on ollu kiva mennä sinne, kun se on saanu siellä jotain hyvää tekemistä, kun siellä on niin paljon kaikkea uutta tutkittavaa sille. Ja sitten siellä on muita ihmisiä, niin se sit mielellään kättelee niitä, ettei tarvii sitä ihan samalla lailla viihdyttää koko ajan. -- Just jos on vaikka jotain hampaita tulossa tai jotain muuta, että se on semmonen, että saa niitä lapsen ajatuksia vähän muualle sit kuin niihin hampaisiin. (302K)

Tiedollinen tuki. Tiedollista tukea ilmentävä *vertaisten jakama kokemustieto* oli tärkeä vanhempien näkökulmasta esiin tuotu, MLL:n perhekahviloihin liitetty arjen merkitys. Se linkittyi emotionaalisen tuen yhteydessä esitettyihin vertaiskeskusteluihin, sillä kokemustietoa saatiin ja annettiin juuri niiden kautta. Vertaisten kokemustiedolla kuvattiin erilaisia kokemuksen kautta opittuja asioita lapsiperhearjesta, joiden tarkempana kohteena saattoi olla mitä tahansa lapsen kehityksestä arjen konkreettisiin vinkkeihin:

Kun saa jutella kaikista asioista, ja vaikka johonkin omaan asiaan, jos on joku ongelma tai vaikka joku lapsi ollu kipee, niin jotain vinkkiä on voinu saaha. (202V)

Voidaan keskustella jostain vaikka [lasten] ulkovaatteista, että mikä on toimivin, et ”ooksä tutustunu tähän merkkiin”, ja ”joo oon, ne ei kestäny yhtään mitään, ei kannata ostaa”, että saat sieltä sellasia vinkkejä. Tai jostain aktiviteeteista, et mitä jotkut on tehny, et ”oottekte käyny joskus siellä” tai ”mitä mieltä te ootte siitä paikasta”, niin semmosia saa hyviä vinkkejä ja kokemuksia, mitä muilla on, et kannattaako jossakin paikassa vaikka käydä. (303K)

Kahvilassa vertaisilta oli saatu kokemustietoa, -vinkkejä ja -neuvoja esimerkiksi lasten kasvusta ja kehitysvaiheista, kehityksen viiveistä, uhmaiästä, uni- ja syömisongelmista, sairasteluista, lastenvaatteista, ruuanlaitosta sekä erilaisista aktiviteettimahdollisuuksista ja tapahtumista. Lisäksi vertaiset olivat tärkeä paikkakuntatietouden jakaja uusille paikkakuntalaisille. Koska kahvilassa oli paikalla useita vanhempia kerrallaan, oli tavallista, että tietoa löytyi aina joltakulta. Vanhemmilta, joilla oli eri ikäisiä tai eri määrä lapsia kuin itsellä, saatiin tietoa itselle uusista ja ehkä vielä edessäpäin hämmöttävistä perhe-elämän vaiheista. Tietoa saattoi saada myös eri sukupuolta edustavilta tai oman lähipiirin ulkopuolelta tulevilta vanhemmilta, mikä monipuolisti näkökulmia ja rikastutti kokemustietoa. Lisäksi kahvilassa ”*on saanu itekin olla neuvo antava*” (603V) eli jakaa vastavuoroisesti omaa kokemustietoa vertaisille.

Vertaisten rinnalla MLL:n perhekahviloista saatiin lapsiperhearkea koskevaa *asiantuntijatie- toa* kahviloissa vierailleiden eri alan asiantuntijoiden kautta. Vuosien mittaan asiantuntijatie- toa olivat tarjonneet eri lapsiperhepalvelujen ja -aktiviteettien sekä lastentuotteiden edusta-

jat, joilta oli saatu tietoa esimerkiksi lasten neuvolasta, päiväkodista, esikoulusta, hammas- huollosta, jalkineista ja kirjoista sekä perheiden harrastusmahdollisuuksista. Kahvilan tarjoaman asiantuntijatiedon merkitys liitettiin kuitenkin pääasiassa esikoisten vanhempien arkeen:

Kun ei oo enää esikoinen, niin -- ei tarvii niin paljon kaikkee tukee, kun siellä on kyllä kiva, et siellä käy näitä kaikkia ihmisiä kertomassa, mitä siellä nyt on ollu, MLL:stä on ollu ja sitten on ollu imetyksen tukee, että ne nyt on varmasti tärkeimpiä niille, joilla on ne esikoiset siellä. (103K)

Koska suurimmalla osalla tässä tutkimuksessa haastatelluista vanhemmista oli jo useampi kuin yksi lapsi ja näin ollen runsaasti tietoa lapsiperheiden arjesta, ei heistä monikaan kokenut tarvitsevansa asiantuntijatietoa tämänhetkisen arkensa tueksi.

Vertaisten jakama arviointituki ja mallioppiminen olivat yksi tärkeimmistä MLL:n perhekahviloihin liitetyistä, sekä tiedollista että emotionaalista tukea ilmentävistä merkityksistä perheiden arjelle. Ne tuotiin esiin siten, että vanhemmat hyödynsivät enemmän abstraktimpaa arviointitukea ja lapset käytännöllisempää mallioppimista, mutta molemmat kuitenkin olivat mahdollisia kummallekin kohderyhmälle. Vanhempien välistä arviointitukea ja mallioppimista tarjosivat emotionaalista tukea ilmentävät vertaiskeskustelut sekä tiedollista tukea ilmentävä vertaisten kokemustieto, jotka auttoivat heitä arvioimaan ja suhteuttamaan oman perheensä arkea ja haasteita sekä lasten kehitystä vertaisperheissä koettuun:

Kaikilla, joilla on pikkulapsia, niin ei se oo se elämä niin ruusuilla tanssimista, ja että aina on jotakin hässäkkää ja hämmennystä ja kommervenkkejä ja kaikkee yllättävää hommaa. (501K)

Kun sä kohtaat muita vanhempia ja tajuat että hei, nää kaikki lapset kehittyvät omaan tahtiin ja et on muitakin lapsia, jotka ei oppikirjan mukaan tästä asiasta kehity, niin se tavallaan tuo semmosta rauhaa itelle. Et vaikka ne faktat tietää, mut sitten kun sä juttelet niistä muitten kanssa, niin se konkretisoituu itelle ja lievittää sitä huolta siitä asiasta. (201K)

Ymmärrys siitä, että arki oli ajoittain haastavaa myös vertaisperheissä ja että lapset kehittyivät aina omaan tahtiinsa, toi helpotusta vanhemmille. Keskustelujen rinnalla arviointitukea ja mallioppimista välittyi sanattomasti vanhempien tarkkaillessa vertaisperheiden toimintaa ja verratessa sitä oman perheensä toimintaan. Koska vertailua tehtiin eritoten oman ja vertaisten vanhemmuuden käytäntöjen välillä, on kyseistä arviointituen ja mallioppimisen muotoa käsitelty tarkemmin vanhemmuuden tiedollisen tuen yhteydessä sivulla 40.

Niin ikään lapsille tarjoutui kahvilassa monia arviointituen ja mallioppimisen tilanteita. Lapset oppivat tarkkailemalla sekä aikuisia että toisia lapsia, joista ensimmäisen toi esiin esimerkiksi eräs monikielisen perheen vanhempi seuraavasti:

Kyllä se [lapsi] siellä [kahvilassa], hän tajus, että kun ympärillä puhutaan suomea ja sitten toi aikuinen puhuu myös ruotsia ja sitten mä puhun ruotsia. Että kyllä se siellä meni lelujen kanssa ja sano niiden nimet oikealla kielellä. (104K)

Kyseinen lapsi oli oppinut kahvilassa suomalaisia sanoja ja toisaalta havaitsemaan, että ympärillä puhuttiin eri kieliä. Aikuisten tarjoamasta mallista huolimatta kahvilan tärkeintä tiedollista tukea lasten oppimiselle näyttivät ilmentävän mahdollisuudet oppia ja harjoitella yhdessä vertaisten kanssa. Tarkkailemalla ja ottamalla mallia vertaisistaan – etenkin itseään vanhemmista lapsista – lapset rohkaistuivat kokeilemaan ja harjoittelemaan monenlaisia taitoja:

”Lapset kattoo mallia, et ai toi tekee tota juttua jo, kokeilisinko mäkin” (303K). Etenkin vuorovaikutustaitoja opittiin mallioppimalla ja yhdessä harjoittelemalla, sillä kahvilassa leikittiin monenlaisilla kokoonpanoilla tuttuja ja vieraiden sekä eri ikäisten, -tasoisten ja -kielisten lasten kanssa. Kahvilassa lapset siis *”oppivat sosiaalisiksi”* (402K) eli toimimaan erilaisten ihmisten kanssa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Vuorovaikutustaitoihin liittyen vanhemmat kokivat lastensa oppineen kahvilassa esimerkiksi ryhmässä toimimista, leikkitaitoja, tilan antamista, tavaroiden jakamista, toisten huomioimista sekä kohteliaita käytöstapoja. Vuorovaikutustaitoja kehittivät myös kahvilassa kohdatut vertaisten ristiriitatilanteet:

Tuntuu noitten lasten kaa, et tulee välillä aina kiistaa jostain lelusta, mikä nyt kuuluukin ihan, tai et on hyväkin välillä, että joutuu sitten vähän pitään puoliaan tai jakamaan, et mä oon kokenu sen ihan vaan positiivisena, et [leikit] ei meekään [kahvilassa] aina ihan niin kuin se lapsi on ajatellu kaikki. (601K)

Kahvilan leikeissä lapset siis kohtasivat ristiriitatilanteita ja joutuivat neuvottelemaan vertaisensa kanssa esimerkiksi leluista ja leikkien säännöistä, mikä opetti heille monia tulevaisuudessaakin tärkeitä vuorovaikutustaitoja.

Mallioppimisen lisäksi MLL:n perhekahviloiden tarjoama tiedollinen tuki perheiden arjelle ilmeni mahdollisuuksina **kehittää omaa osaamista itsenäisesti**. Lasten näkökulmasta se viittasi eritoten motoristen taitojen itsenäiseen harjoitteluun ja oppimiseen:

Musta tuntuu, et kahvilassa käyminen on lapsille tosi kehittävää, et heti, kun mä lähdin lapsen kanssa niihin perhekahviloihin, missä on uus ympäristö ja uusia leluja, niin hän lähti tutkiin sitä ympäristöä ja liikkuu enemmän. Et jotenkin motorisesti kehittävää. (101K)

Koska kahvila oli lapsille uusi ja kiinnostava ympäristö erilaisine paikkoineen ja leluineen, kehittivät heidän motoriset taitonsa tutkimalla kahvilaa omaehtoisesti. Motoristen taitojen lisäksi lapset olivat oppineet kahvilassa esimerkiksi uusia leikkejä, askartelua, leikkien siivoamista sekä omatoimisuutta. Näistä viimeisen mainitsi eräs kahvilaa ohjaava vanhempi, joka ei järjestelytehtäviensä vuoksi voinut jatkuvasti olla oman lapsensa apuna kahvilassa. Tämä kannusti lasta tekemään ja kokeilemaan asioita itse.

Vanhemman näkökulmasta mahdollisuus kehittää omaa osaamista itsenäisesti kahvilassa viittasi oman ammatillisen osaamisen kehittämiseen kahvilan ohjaamisen kautta:

Oon ite sosiaalialan koulutuksen käynny, niin jotenkin sitten se [kahvilan ohjaaminen] liippaa sitä omaa koulutusta ja työtä aika läheltä, niin sitten aattelin, että se tukis sitä omaa ammatillisuuttakin ehkä tässä vaiheessa, kun on kotona pitkään. (201V)

Kyseinen sosiaalialalle kouluttautunut vanhempi siis koki, että kahvilan ohjaaminen oli hänen mahdollista työnkuvaansa lähellä olevaa toimintaa, johon osallistumalla saattoi kehittää ja ylläpitää itselle tärkeää työssä tarvittavaa osaamista sinä aikana, kun vietti perhevapaita kotona. Toisaalta tuki *”ammatillisuudelle”* (201V) voitiin tulkita haluksi viestiä myös muille, esimerkiksi mahdollisille tuleville työnantajille, omasta osaamisesta ja halusta sen ylläpitämiseen pitkästä kotijaksosta huolimatta. Näin ollen kahvilalla saattoi olla tärkeä merkitys sekä vanhemman omalle kokemukselle ammatillisesta osaamisestaan että sen osoittamisesta muille.

Toiminnallinen tuki. Yksi tärkeimmistä MLL:n perhekahviloihin liitetyistä merkityksistä oli se, että kahvilat tarjosivat mahdollisuuden *koko perheen yhteiseen ajanviettoon*, mikä ilmensi niiden toiminnallista tukea perheiden arjelle. Merkitys näyttäytyi hyvin samankaltaisena sekä vanhempien että lasten näkökulmasta. Ennen kaikkea kahvila oli paikka, jonne vanhemmat ja lapset saattoivat mennä viettämään aikaa yhdessä:

On kyllä tosi tärkeää, että on tommosii paikkoja, mihin voi mennä lasten kanssa, ja ehkä vielä just tommosen, et sä voit mennä useemman lapsen kanssa, et aika monet on sit rajattu vaikka vauvoille, tai että voit mennä yhen lapsen kanssa. Mut et se, et sä voit ottaa kaikki mukaan, niin se on tärkeää. (103K)

Molemmille [lapselle ja vanhemmalle] on jotakin mielekästä tekemistä kahvilassa, kun taas sitten se, että jos viet vaan päivähoitoon, niin lapsihan jää sinne, ja itte teet jotakin muuta. Mutta että siellä ollaan kuitenkin yhdessä ja voidaan tehdä joko yhdessä tai erikseen niitä asioita, niin se on siinä tosi kiva juttu. (501V)

Tärkeänä pidettiin sitä, että kahvilaan saattoi mennä kaikkien ja kaiken ikäisten perheen lasten kanssa, ja siellä oli mielekästä tekemistä koko porukalle – joko yhdessä tai erikseen. Muutamassa perheessä myös perheen toisen vanhemman kerrottiin joskus tulevan mukaan kahvilaan tai käyvän siellä yksin lasten kanssa. Toisaalta kahvilassa oli mahdollisuus keskittyä perheen tiettyyn lapseen toisen esimerkiksi nukkuessa tai puuhatessa omia leikkejään, mikä tarjosi perheenjäsenille tärkeitä kahdenkeskisiä hetkiä.

Lasten arvioitiin viihtyvän kahvilassa erinomaisesti, mitä tuki leikkiseuran ohella se, että kahvila tarjosi heille runsaasti erilaisia leluja ja tekemistä. Vaikka kahvilasta ei joka kerta olisikaan löytynyt sopivaa leikkiseuraa, lapset viihtyivät lelujen parissa hyvin yksinkin. Lelujen merkitystä korostivat etenkin pienten lasten vanhemmat, jotka arvioivat lastensa kaipaavan tois-taiseksi enemmän itsenäistä puuhailua kuin kavereita ja yhteisleikkejä. Kahvilasta löytyi leluja ja tekemistä myös perheen eri ikäisille lapsille, mikä tuki koko perheen viihtymistä kahvilassa. Lelut aktivoivat lapsia vapaaseen leikkiin, joka lähes poikkeuksetta arvioitiin heille mieluisimaksi tekemiseksi kahvilassa. Etenkin pienet lapset, joilla ei vielä ollut kykyä keskittyä pitkiä aikoja suunniteltuun ohjelmaan, hyötyivät vapaasta leikistä kahvilassa. Vapaa leikki myös tuki lasten yhteisleikkejä: *”Mun mielestä on ihan hyvä tämmönen vapaa leikki, -- kun siellä on kuiteskin [lapselle] niitä kavereita, niin saa itte päätellä siellä, et haluuks ne piirtää vai haluuks ne leikkiä”* (401K). Sen sijaan mieluisinta suunniteltua ohjelmaa lapsille arviointiin olevan erilaiset askartelut, musiikki- ja liikunta-aktiviteetit sekä sesonkiteemat, kuten vappu ja joulukorvat, niihin liittyvine aktiviteetteineen.

Samoin vanhemmat mainitsivat itselleen mieluisaksi kahvilan ohjelmaksi askartelun ja musiikkiaktiviteetit yhdessä lastensa kanssa, mutta myös erilaisia palveluja (esim. neuvola, päiväkotitoiminta, harrastukset) ja tuotteita (esim. vaatteenpöytä) esittelevät vierailijat koettiin kiinnostaviksi. Kuitenkin vapaa ajanvietto eli juttelu ja kahvittelu toisten vanhempien kanssa sekä puuhailut omien lasten kanssa, olivat sitä, mistä valtaosa vanhemmista eniten nautti kahvilassa:

Kahvilassa on välillä teemoja. Mä en niitä varsinaisesti kaipaa, mut ei ne mua haittaakaan. Se, mitä mä yleensä siellä teen, niin mä leikin mun lasten kanssa. Ne odottaakin jo vuoroissa. (101K)

Meiltä [kävijöiltä] on kysytty, et mitä me halutaan, niin tosi moni haluaa mieluummin, et oltais sillain vapaasti paljon yhdessä ja sais just sitä juttelua. (303K)

Suurin osa vanhemmista ei kokenut erityisesti kaipaavansa kahvilasta suunniteltua ohjelmaa, vaan painotti vapaan ajanvieton merkitystä sekä itsensä että lastensa näkökulmasta. Vapaa ohjelma ja ajanvietto joustavoittivat monin tavoin perheiden kahvilakäyntejä, ja joustavuus olikin sitä, mitä monet vanhemmat kahvilalta arkeensa toivoivat. Kuitenkin osa vanhemmista korosti tasapainoa vapaan ajanvieton ja ohjelman välillä esimerkiksi siten, että niitä tarjottaisiin joko vuorokerroin tai jokaisella kerralla rinnakkain: *”Ehkä semmonen vapaa oleminen ja tavallaan joku piste vaikka, jossa voi tehdä jotain, niin se on ehkä kiva kombo”* (102K). Lisäksi yksi vanhempi kertoi alun perin hakeutuneensa kahvilaan juuri tietyn ohjelman vuoksi. Näin ollen suunnitellulla ohjelmalla oli selvästi paikkansa kahviloissa vapaan ajanvieton rinnalla.

MLL:n perhekahvilat miellettiin niin ikään **perheiden arjen tärkeäksi rutiiniksi**, joka toiminnallista tukea ilmentävänä arjen merkityksenä näyttäytyi hyvin samankaltaisena sekä vanhemmille että lapsille. Rutiininomaisena, vakiintuneena viikkoaktiviteettina kahvila toi perheiden arkeen säännöllisyyttä, pysyvyyttä, vaihtelua ja täytettä. Näitä merkityksiä korostivat etenkin ne vanhemmat, jotka eivät olleet parhaillaan työ- tai opiskeluelämässä ja saaneet sitä kautta rutiineja arkeensa. Koska kahvilaa järjestettiin kerran viikossa tietynä päivänä ja tiettyyn kellonaikaan, kahvilavierailut toivat perheiden arkeen säännöllisyyttä, jota toisinaan nimitettiin myös rytmiksi. Päivätasolla tämä ilmeni siten, että kahvilapäivään oli vakiintunut tietty toistuvat aikataulut, jotka rytmittivät päivää ennen ja jälkeen kahvilan. Viikkotasolla säännöllisyys näkyi siten, että kahvila tietyn viikonpäivän toistuvana ohjelmanumerona toi kahvilapäivään muista päivistä erottuvan tavoitteen, mikä jäseni viikonpäivät paikoilleen arkeen:

Kahvila on semmonen ehtomasti positiivinen rytmitys, että ei oo ihan joka päivä sit se, että käydäänkö nyt kaupassa, mennäänkö pihaan, mennäänkö leikkipuistoon, vaan silleen, et nyt on kahvila. Semmonen selkee suunta ja tavote. (603V)

Tulee joku rytmi siihen arkeen, että tietää, että nytten tiistaina taas mennään kahvilaan ja että se arki- viikko rytmittyy tällaisilla asioilla, että sitä pysyy tietyt asiat, et sillon ja sillon on hoitopäivät ja sit mennään kahvilaan. (202K)

Kuten viimeinen katkelma osoittaa, kahvila rutiinina toi perheiden arkeen myös pysyvyyttä, joka pysyvän viikkoaktiviteetin lisäksi viittasi kahvilaan tuttuna ympäristönä tuttuine ihmisineen, puuhineen ja leluineen: *”[Lapselle mieluisinta kahvilassa on] se, että aina palataan siihen tuttuun paikkaan, ja sit siellä näkee jo niitä joitakin tiettyjä lapsia ja aikuisia, joista hän selvästi tykkää”* (101V). Lisäksi monille lapsille oli muotoutunut kahvilaan suosikkilelut, joiden pariin aina palattiin ja joista kahvila muistettiin. Kahvilan pysyvyys olikin tärkeää etenkin lapsille, joille se toi arkeen hyvin tärkeää ennakoitavuutta.

Kahvila oli rutiini, joka pysyvyyden vastapainona toi perheiden arkeen vaihtelua sekä ympäristön vaihdoksen että erilaisen tekemisen kautta. Omasta näkökulmastaan vanhemmat korostivat näistä ensimmäistä, kun taas lapsille arvioitiin tärkeäksi etenkin jälkimmäinen:

Se, että on erilaista ohjelmaa siihen normaaliarkeen, -- että varsinkin esikoiselle, kun hän on jo leikki-ikäinen, että sille on erilaista virikettä, että se ei kyllästy tähän, ja on erilaiset lelut ja erilaista ohjelmaa ja touhua. (501K)

Vanhemmat etsivät kahvilasta etenkin leikki-ikäisille lapsilleen kotioloihin verrattuna erilaisia aktiviteetteja ja leluja, mikä olikin monille perheille yksi tärkeimmistä syistä käydä kahvilassa.

Kahvilassa lapset saattoivat tehdä sekä yksin että yhdessä vanhemman kanssa sellaisia asioita, joita kotona oli vaikeampi toteuttaa esimerkiksi tilan puutteen vuoksi tai siksi, että vanhempi koki tietyn tekemisen järjestämisen siellä työlääksi tai epäluontevaksi. Näistä ensimmäinen liitettiin vauhdikkaaseen temmellykseen, joka monille lapsille oli hyvin mieluisaa kahvilassa, ja jälkimmäinen askarteluun. Toisaalta se, että kahvilassa saattoi ylipäättään viettää aikaa lasten kanssa sisätiloissa mutta kodin ulkopuolella koettiin tärkeäksi monella tapaa, esimerkiksi vauvan näkökulmasta seuraavasti:

Jos aattelee tämmösiä vauvoja, jotka ei vielä kävele vaan ryömii tai konttaa, niin niille tommoset paikat, missä saa olla sisällä, et siellä on leluja ja siellä pääsee oikeesti ryömimään ja konttaamaan, niin niillehän se on myös tosi tärkeä, kun -- ne ei vielä niin tosta ulkoilusta saa irti. Et niillehän ne on tärkeitä tommoset sisäpaikat, et sä pääset pois kotoo, mut sit -- sä voit sisällä mennä siellä lattialla turvallisesti ja siellä on niitä uusia leluja, niin se on tärkeä. (103K)

Siten kahvila oli lapsille – erityisesti vauvoille – tärkeä kodin ulkopuolinen, vaihtelua tarjoava turvallinen sisätila, jossa sai huoletta liikkua ja tutustua uuteen ympäristöön. Samalla se tarjosi vanhemmalle mahdollisuuden viettää aikaa lasten kanssa huolettomammin kodin ulkopuolella.

Lisäksi kahvila rutiinina toi perheiden arkeen mielekästä täytettä, joka merkitsi kahvilan kävijöille ja ohjaajille hieman eri asioita: kävijät viittasivat sillä kahvilavierailuihin ja kahvilan tuomaan tekemiseen, kun taas ohjaajille täytettä tarjosi näiden tekijöiden lisäksi itse kahvilan järjestäminen ja siihen kuuluvat toimet. Monelle kahvilaa ohjaavalle vanhemmalle tämä näyttikin olevan yksi tärkeimmistä kahvilaan liitetystä arjen merkityksistä:

Se on ollut mukavinta [kahvilan ohjaamisessa], että on voinut tehdä, varsinkin silloin kun ei ollu vielä töissä, niin tuntu, että jotain merkityksellistä sen viikon aikana, kun muuten oli sit vaan kotona. (101V)

Mä oon kokenu sen [kahvilan ohjaamisen] semmosena, et tavallaan se on täyttäny mun kalenterin, vaikka se on ollu kerran viikossa. -- Tykkään, et se on tavallaan mun työ tällä hetkellä, niin se on tärkeä. (401V)

Kahvila siis toi ohjaajien arkeen työn kaltaista, merkitykselliseksi koettua sisältöä. Vanhempien näkökulmasta eräs keskeisin yksittäinen kahvilaan liitetty merkitys näytti olevan se, että kahvilavierailujen ansiosta viikossa *”on yks aamu vähemmän, -- et ei tarvitse keksiä, mitä teki tänään”* (104K), minkä hyvin moni vanhempi nosti esiin haastattelussaan. Vaikka sillä eitämättä viitattiin toiveeseen saada tekemistä myös itselle, korosti se eritoten lasten kaipuuta tekemiselle ja edelleen vanhemman roolia tämän tekemisen keksijänä:

Meidän lapset odotti aina tosi kovasti kahvilaa, kun silloin he ei ollu missään päiväkotitoiminnassa mukana, et vaikka mä kuinka paljon keksinkin heille tekemistä ja järjestettiin retkiä ja tälleen, niin kyllä he silti aina odotti sitä kahvilahetkeä. (402K)

Samalla kyseinen merkitys vihjasi, että moni vanhempi koki paineita yrittäessään keksiä jatkuvasti (vaihtelevaa) tekemistä perheelleen vastapainoksi kotona olemiselle. Kahvila toikin tähän kaivattua helpotusta tarjoamalla valmista, mielekästä tekemistä sekä lapsille että vanhemmille. Kuten viimeisin katkelma osoittaa, tämä korostui erityisesti niissä perheissä, joissa lapset eivät olleet päivähoidossa ja saaneet tätä kautta erilaista tekemistä arkeensa.

MLL:n perhekahviloihin liitetty toiminnallinen tuki esitettiin vanhempien näkökulmasta myös mahdollisuutena **osallistua kahvilan ja kahvilatoiminnan ylläpitämiseen**. Luonnollisesti tämän merkityksen mainitsivat etenkin kahviloita ohjaavat vanhemmat, mutta myös muutama kahvilan kävijä, joka auttoi kahvilan ylläpidossa esimerkiksi osallistumalla kahvilan tarjoilurinkiin tai avaamalla kahvilan ovia varsinaisten ohjaajien estyessä. Lisäksi eräs kävijä kertoi järjestäneensä oma-aloitteisesti ylimääräisen iltapäiväperhekahvilakokoontumisen, joka oli koronatilanteen vuoksi kuitenkin jäänyt yhteen kertaan. Esimerkit kävijöiden aktiivisuudesta kuitenkin osoittavat, että ohjaajien rinnalla osa heistä halusi olla mukana kahvilan järjestämisessä ja kahvilatoiminnan ylläpitämisessä.

Kuten aiemmin tuloksissa on esitetty, kahvilan järjestäminen toi vanhempien arkeen kaivatua täytettä. Samalla se tarjosi mahdollisuuden osallisuuden kokemuksiin sekä yhteistä hyvää rakentaviin ”merkityksellisiin” (101V) tekoihin, kuten toisten perheiden ja ohjaajien tukemiseen:

[Kahvilan ohjaamiseen] oli monta syytä. Yks oli tietysti se, että oli kivaa, että oli tekemistä aamupäiväksi molemmille, [itselle ja lapselle]. Sitten toinen on se, että mä tiesin, että nyt kahvilassa on aika vähän -- meitä ohjaajia, että voi olla, että jos ei sinne ite mee, niin sit joku saattaa joutua oleen yksinkin siellä, ja se on kyllä työlästä. -- Jos ois tuntunut, että se ois itelle jotenkin vaivalloista tai vaivaksi, niin emmä olisi sinne varmaan mennyt. Mutta ei se ollut, niin sit mä aattelin, että tää on kaikilla tavoilla hyvä juttu, kaikkien puolesta. (101V)

Kyseinen ohjaaja oli kokenut, että ohjaaminen oli hänelle toimintaa, josta hyötyivät monet osapuolet: hän itse, muut ohjaajat sekä kahviloiden kävijät. Myös pelko siitä, että tärkeäksi koettu kahvila loppuisi omalta paikkakunnalta tai asuinalueelta ohjaajapulan vuoksi, motivoi vanhempia mukaan kahvilatoimintaan. Kahvila siis tarjosi vanhemmille monipuolisen mahdollisuuden tehdä jotakin yhteiseksi hyväksi. Tämän rinnalla kuitenkin korostettiin hyötyjä, joita kahvilan ohjaamisesta itselle saatiin, kuten viimeisen katkelman mukaista täytettä arkeen, sekä esimerkiksi vertaisten kohtaamisia ja arjen jaksamista, jotka tulivat esiin muissa haastatteluissa. Hyötyjen ansiosta suurin osa ohjaajista koki ohjaamisen pääasiassa kevyeksi ja mieluisaksi, mutta muutamalle ohjaajille se näyttäytyi varsin kuormittavana. Näitä kuormituksen kokemuksia on kuvattu tarkemmin kahvilaan liitettyjen kielteisten merkityksen yhteydessä sivulla 35.

Yksi tärkeä MLL:n perhekahviloiden toiminnallista tukea ilmentävä arjen merkitys oli se, että perheet kokivat voivansa **osallistua kahvilaan matalalla kynnyksellä**. Tämä liitettiin sekä kahvilassa käymiseen että kahvilan ohjaamiseen. Matalalla kynnyksellä viitattiin lukuisiin kahvilan ja kahvilatoiminnan piirteisiin, kuten toiminnan maksuttomuuteen (”se on ilmasta, mielekästä tekemistä” (101K)) ja joustavuuteen (”siellä ei oo pakko olla joka tiistai (501V)), kahvilan tuttuuteen (”sinne on helppo mennä, kun tietää sen systeemin” (102K)), turvallisuuteen (”se on turvallinen paikka, ulkopuoleltakin” (501V)) ja helppoon saavutettavuuteen joko julkisilla tai jalan (”kahvilaan pääsee ilman autoa, et kävellen tosta noin pääsee” (601K)), sekä mahdollisuuteen osallistua kahvilaan itselle sopivalla tavalla (”siinä [ohjaamisessa] voi olla sen verran mukana, mitä haluaa” (101V)). Myös helppous, jolla usein kuvattiin kahvilan tarjoaman sosiaalisen tuen eri muotojen saavuttamista perheen arkeen (esim. vertaisten seura, vaihteleva arjen tekeminen), ilmensi kahvilaa matalan kynnyksen toimintamuotona. Niin ikään kahviloiden tilojen kuvailu toi esiin monia matalan kynnyksen piirteitä: esimerkiksi erilliset tilat

ruokailulle ja lastenhoidolle madalsivat kynnystä osallistua kahvilaan niissä perheissä, joissa oli ruoka-aineille allergisia lapsia, kun taas erilliset alueet vauvoille ja isommille lapsille lisäsivät turvallisuuden tunnetta, mikä kannusti vauvaperheitä osallistumaan kahvilaan. Näin ollen matalaan kynnykseen liitetyt piirteet lisäsivät perheiden tasavertaisia mahdollisuuksia osallistua kahvilaan erilaisista lähtökohdista riippumatta. Lapsille matalan kynnyksen osallistumisen merkitys ilmeni joko suoraan (esim. turvallisuus, mahdollisuus itselle sopivaan osallistumiseen) tai epäsuoraan vanhempien matalan kynnyksen osallistumisen kautta (esim. toiminnan maksuttomuus, kahviloiden saavutettavuus).

Edelleen vanhemmat kokivat saaneensa MLL:n perhekahviloista toiminnallista tukea arkeensa **vertaisten jakaman lastenhoito- ja kaitsemisavun** kautta. Tämä ilmeni sekä kahvilassa vallitsevana jaettua vastuuta vaalivana ilmapiirinä, että konkreettisenä hoitoapuna. Ilmapiiriin liittyen kerrottiin, että kahvilassa saattoi vallita yhteinen – joskus sanatonkin – sopimus siitä, että lapsia pidetään silmällä yhdessä:

Siellä on hyvä henki, että kaikki kattoo vähän toisten lasten perään, vaikka kukaan ei sitä periaatteessa varmaan oleta, niin mä tiesin kyllä, että joku sit huolehtii [lapsesta]. Et jos näkee, että joku itkee, niin sitten joku käy huhuilemassa, että kenenköhän lapsi täällä nyt. (101V)

Lapset eivät siis jääneet kahvilassa vaille valvontaa, vaikka oma vanhempi olisikin poistunut tilanteesta hetkeksi. Ajatusta jaetusta vastuusta ilmensi myös se, että osassa kahviloita oli sovittu siitä, että toisten lasten epäsopeaan käyttäytymiseen sai puuttua pelkäämättä toisten vanhempien kielteistä suhtautumista:

Moni on siellä sanonu, että jos [lapsi] ottaa kädestä lelua tai tällä lailla, että saa sitten komentaa muitenkin lapsia, että sillä lailla turvallis in mielin uskaltaa muidenkin lapsia sievästi komentaa tai ohjata itekin sitten. (501K)

Monissa kahviloissa lapsia siis ohjattiin yhteistuumiin. Konkreettista hoitoapua saatiin esimerkiksi siten, että vertaiset lainasivat hoitotarvikkeita sekä auttoivat lasten vahtimisessa, pukeemisessa ja leikittämisessä. Tämä toi vanhemmille konkreettisen avun rinnalla tärkeitä hengähdys hetkiä, jotka osaltaan ilmensivät kahvilan tarjoamaa emotionaalista tukea (ks. *Vertaisten tuki arjen jaksamiselle ja myönteiselle mielelle*, s. 24).

Aineellinen tuki. Huomattavan moni vanhempi tarkasteli MLL:n perhekahviloita aineellisen tuen näkökulmasta kuvaamalla **kahvilassa tarjotun aamupalan** tai muiden tarjoilujen merkitystä perheensä arjelle. Tarjoiluihin liitettiin moninaisia merkityksiä, joista useimmin esiin tuotiin sen edullisuus: kahvilasta sai edullisen aamupalan koko perheelle, mutta toisaalta eräässä kahvilassa tarjotut, paikalliselta kahvilayrittäjältä saadut hävikkituotteet toivat mahdollisuuden nautiskella *”kahvilaherkuja”* (303K), joihin kaikilla perheillä ei muuten olisi ollut varaa. Joustava aamupalatarjoilu helpotti monien perheiden arkea – eritoten niiden, jotka tulivat kahvilaan kauempaa:

Mä tykkään siitä, kun siellä on se aamupala. -- Se on tosi kiva, et kun mekin ite asutaan syrjäkylällä, niin vaikka me kotona syödään se aamupala, ja silloin kymmeneltä alkaa se perhekahvila, niin sitten kuitenkin olis jo tosi kiire syömään sitä lounasta kotia, ja ois jo tosi nälkä, mutta kun siellä on sitä leipää tarjolla pienellä kahvimaksulla, niin se on tosi hyvä ollu. (502K)

Kahvilan aamupala toi kyseisen perheen aikatauluihin liikkumavaraa, sillä se piti lasten vireystason sekä heille itselleen että vanhemmille miellyttävänä. Laajemmin tarkasteltuna aamupala saattoi jopa mahdollistaa kaukaa tulevien perheiden kahvilavierailut. Lasten näkökulmasta korostuivat erityisesti kahvilan vaihtelua tuovat ja maittavat tarjoilut:

Lapsi odotti aina eniten, siis vaikka siellä on ihan semmonen pienimuotoinen välipala, niin hän aina alko odottaa jo [monta päivää aiemmin], et silloin saa kahvilasta välipalaa, niin se oli hänelle suurin kohokohta aina se, et siellä oli valmista välipalaa, -- tommosia vähän erilaisia. (402K)

Kahvilan erilainen aamupala – oli se runsaudeltaan millainen tahansa – oli monelle lapselle mieluisa ja maittava ehkä juuri tarjoamansa vaihtelun vuoksi. Aamupala perheiden mukavana yhteisenä hetkenä oli niin ikään tärkeä etenkin lapsille: *”Musta tuntuu, että lapset tykkää tosi paljon, kun on paljon lapsia syömässä”* (301K). Täten kahvilassa tarjottu aamupala oli itsessään aineellista tukea, mutta siihen liitettiin eri perheissä erilaisia merkityksiä aina arjen vaihtelusta (toiminnallinen tuki) vertaisten yhteiseen ajanviettoon (emotionaalinen tuki).

Kielteiset merkitykset: MLL:n perhekahviloiden toteutumaton tuki perheiden arjelle

Tässä alaluvussa tarkastellaan vanhempien MLL:n perhekahviloihin liittämiä kielteisiä arjen merkityksiä eli kahviloissa havaittua toteutumattomaa tai puutteellista tukea perheiden arjelle. Kielteisten merkitysten suppean kuvailun vuoksi niitä ei ole esitetty taulukoimatta tekstimuodossa. Kaikki kielteisiä merkityksiä kuvaavat kuusi teemaa ilmensivät puutteita joko kahvilan tarjoamassa emotionaalisessa tai toiminnallisessa tuessa. Lisäksi tässä alaluvussa kuvataan vanhempien kehitysehdotuksia MLL:n perhekahviloille toteutumattomaan tukeen liittyen.

Emotionaalinen tuki. Suurin osa toteutumattomasta arjen emotionaalisesta tuesta MLL:n perhekahviloissa koski *haasteita vertaisten kohtaamisessa ja seuran saamisessa*. Etenkin ensimmäisillä kahvilavierailuillaan osa vanhemmista oli kokenut, etteivät he olleet tulleet vastaanotetuiksi ja nähdyiksi vertaisten toimesta toivomallaan tavalla:

Kun menin silloin kahvilaan [ekaa kertaa], niin siellä sanottiin ”hei”, mutta siellä oli sitten se oma porukansa silloin, ja vähän oli semmonen olo, että voiko tänne tulla, että ei sillä lailla otettu vastaan ja huomioitu, mitä käsitys oli, että tämmösissä paikoissa [tehdään]. (501V)

Ehkä silloin [ekalla käynnillä] tuli vähän semmonen olo, että ois voinu ottaa paremmin vastaan, että siellä oli varmaa se porukka, ketkä tunsivat toisensa ja olivat käyneet pitkään, niin jotenkin se, että joku olisi tullut ja selittänyt, miten täällä toimitaan ja näin, niin semmosta enkä olisi kaivannu lisää. (201V)

Haasteet kohtaamisessa liittyivät siihen, että kahvilan vanhat kävijät ja ohjaajat eivät aina huomioineet uusia kahvilaan tulevia vanhempia riittävästi esimerkiksi kutsumalla heitä aktiivisesti mukaan keskusteluihinsa tai esittelemällä heille kahvilan tiloja ja käytäntöjä. Tällöin vanhemmat kokivat epävarmuutta omasta paikastaan kahvilassa sekä siitä, olivatko he sinne vertaisten silmissä tervetulleita. Nähdynsi tulemisen ja tervetulleen olon syntymisen suhteen etenkin kahvilaohjaajilta toivottiin ja odotettiin aloitteellisuutta.

Myöhemmillä kahvilavierailuilla haasteet vertaisten kohtaamisessa liitettiin esimerkiksi toisten vanhempien muodostamiin *”kuppikuntiin”* (102K), joiden ulkopuolelle jääminen synnytti ulkopuolisuuden tai jopa yksinäisyyden kokemuksia. Muutama vanhempi oli kokenut kahvi-

lassa vaikeaksi luoda vertaisten kanssa ”*syvempää kontaktia*” (101K), eli hänellä oli ollut **haasteita vertaiskeskusteluissa** ja ystävyysuhteiden muodostamisessa, vaikka takana oli jo useita vuosia kahvilavierailuja samassa kahvilassa samojen vertaisten joukossa. Siksi kahvilaohjajilta toivottiin panostusta keskustelukulttuurin luomiseksi ja ylläpitämiseksi esimerkiksi kuumisia kyselemällä ja keskusteluja avaamalla. Kahviloissa saattoi myös tulla erinäisiä ristiriitoja vanhempien kesken. Lisäksi liian vähäinen kävijämäärä muodostui haasteeksi emotionaalille tuelle, sillä se vaikeutti vanhempien keskustelu- ja lasten leikkiseuran saamista.

Toiminnallinen tuki. Suurin osa toteutumattomasta arjen toiminnallisesta tuesta MLL:n perhekahviloissa koski sitä, että kaikki **kahvilat eivät toteuttaneet matalan kynnyksen osallistumisen periaatetta** eivätkä siten tarjonneet kaikille perheille tasavertaisia osallistumisen mahdollisuuksia. Nämä haasteet tulivat selkeimmin esiin kahvilan haastaviksi koettujen tilojen kuvailussa. Kaikki kahvilat eivät olleet esteettömiä, sillä niihin päästäkseen piti esimerkiksi kulkea jyrkät portaat joko ylä- tai alakertaan, mikä oli haastavaa pienten lasten, useamman lapsen tai lastenvaunujen kanssa. Kaikista kahviloista ei löytynyt sopivaa ja rauhallista aluetta, ”*johon uskaltaisi laskea vauvan*” (102V), mikä teki pienen lapsen vanhemman olon epävarmaksi. Toisaalta kahviloissa oli alueita, jotka piti rajata leikki-ikäisten lasten ulottumattomiin tai joista heitä piti jatkuvasti hakea pois, mikä koettiin työlääksi vanhemmille ja arvioitiin ikäväksi lapsille. Siten näissä kahviloissa sekä vauvaperheiden että leikki-ikäisten lasten perheiden osallistumiseen saattoi syntyä kynnys. Muita tiloihin liitettyjä haasteita olivat esimerkiksi kahvilan ahtaaksi koetut tilat etenkin silloin, jos paikalle sattui paljon kävijöitä, sekä toisaalta liian suuret tilat, jotka vaikeuttivat omien lasten toiminnan seuraamista. Nämä molemmat saattoivat luoda vanhemmille turvatonta oloa suhteessa lapsen hyvinvointiin ja siten nostaa kynnystä osallistua kahvilaan. Liiallista kävijämäärää ahtaissa tiloissa kuvattiin esimerkiksi seuraavasti:

Menin ekaa kertaa [kahvilaan], mut silloin se jäi siihen yhteen kertaan, et silloin mä pelästyin. Oli ahdas tila, ja siellä oli hirmuisesti lapsia ja aikuisia, ja mä olin lapsukaiseni kanssa siellä, että hän oli varmaan pienin porukasta, niin hyvä, kun uskalsin laskea häntä lattialle maton päälle, et oli niin kova meno ja vilinää ja vilskettä. (401V)

Tämä vanhemman ensimmäistä kahvilavierailua kuvaava katkelma osoittaa, että liian suuri kävijämäärä ahtaassa kahvilassa teki kahvilasta meluisan ja rauhattoman, jopa turvattoman tuntuisen vanhemmalle, joka yritti sopeutua pienen vauvan kanssa isompien ja vauhdikkaampien lasten keskelle. Osa vanhemmista kertoikin, että oli tällaisen kokemuksen vuoksi päättänyt palata kahvilaan vasta myöhemmin vauvan hieman kasvettua, mikä osoitti, että pienten vauvojen vanhemmat eivät aina kokeneet olevansa perheineen kahvilan kohderyhmää.

Matalan kynnyksen osallistumista haastoivat myös kahvilan sijainti ja ajankohta. Kaikki kahvilat eivät olleet helposti saavutettavissa kävellen tai julkisilla, mikä vaikeutti esimerkiksi niiden perheiden osallistumista, joilla ei ollut autoa käytössä. Perhekahviloiden aukioloajat, jotka usein painottuivat aamupäiviin, eivät sen sijaan suosineet työssä käyvien vanhempien perheitä:

Tuntuu, et on vähän pudonnu, kun mäkin olin niin tiiviisti vuosia kuitenkin kaikessa toiminnassa mukana, niin nyt kun kaikki toiminta sijoittuu aamuun ja aamupäiviin, niin me ei päästä niihin mukaan millään tavalla. Et tuntuu, et kaikki toiminta täällä meidän kotikunnassa on suunnattu vaan niille, jotka on kotona lasten kanssa. (402K)

Vaikka kyseinen vanhempi esittikin kritiikkinsä aukioloajoista kotikuntansa lapsiperhetoiminnalle yleensä, eikä pelkästään perhekahviloille, oli tämä osoitus siitä, että perhekahvilat, jotka useimmiten kokoontuivat aamupäivisin, jättivät huomattavan osan perheistä toimintansa ulkopuolelle. Kyseinen vanhempi toivoikin kotikuntaansa iltapäivään ajoittuvaa perhekahvilaa aamuperhekahvilan rinnalle.

Kahviloissa toteutumattomasta arjen toiminnallista tukea ilmensivät myös havaitut **haasteet koko perheen yhteisessä ajanvietossa**. Osa kahviloista tarjosi tekemistä ja leluja vain tietyille ikäisille lapsille, joten kohderyhmän ulkopuolelle jäivät lapset eivät välttämättä viihtyneet niissä:

Joku kerta, kun mulla oli just isompi [lapsi] mukana [kahvilassa], niin sitten oli ehkä hankalampi olla sitä tekemistä [hänelle], et ei ehkä ollu niin paljon semmosia isommille tarkoitettuja pelejä. -- Et sit ehkä niillä vanhemmilla lapsilla voi ollakin tylsää helpommin. (303K)

Jos osa perheen lapsista ei kokenut viihtyvänsä kahvilassa, ei sinne välttämättä lähdetty koko perheellä – tai ehkei ollenkaan. Siten vain tietyille ikäisille lapsille kohdennettu tekeminen saattoi osaltaan nostaa joidenkin perheiden kynnystä osallistua tiettyyn kahvilaan.

Muutama vanhempi toi esiin **haasteita vertaisten lastenhoitosavussa**, jotka ilmenivät heille siten, ettei lapsia katsottu ja ohjattu kaikissa kahviloissa jaetun vastuun periaatteella. Kaikkien vanhempien ei koettu puuttuvan riittävästi omien lastensa epäsopevaan käyttäytymiseen, mikä aiheutti eripuraa sekä lasten että vanhempien välille. Näissä tilanteissa vanhemmat kokivat vaikeaksi myös sen, että itse puuttuisivat toisten lasten toimintaan, koska olivat epävarmoja toisten vanhempien suhtautumisesta heidän lastensa ohjeistamiseen. Nämä haasteet tuotiin esiin etenkin kävijämääriltään suurissa kahviloissa.

Toinen merkittävä osa toteutumattomasta arjen toiminnallisesta tuesta MLL:n perhekahviloissa koski sitä, että osa kahvilaa ohjaavista vanhemmista koki **osallistumisen kahvilan ylläpitämiseen hyvin raskaaksi**. Useimmiten tätä perusteltiin ohjaajien vähäisellä määrällä:

Kun sä tiedät, et meitä ei oo kuin nää kaks, kuka tekee sitä [ohjaamista], niin se on henkisesti tietyllä tavalla semmonen, et -- siinä ei ollut sitä mitä me just haetaan sillä. Kun meillä on [useempi] vastuuhenkilö, että jos et sä nyt pääse sinä päivänä [ohjaamaan], niin se ei maailmaa kaada, et sä voit lähtee sinne reissuun. (102V)

Oon sitä monesti tän mun ohjaajaparin kanssa miettiny, että itellä on hirvee riittämättömydentunne siitä, et kun pitäis jotenkin tehdä sitä aamupalaa ja sit huoltaa omat lapset ja sitten on sitä toimintaakin aina suunniteltu. (201V)

Ohjaajien vähäinen määrä aiheutti esimerkiksi vastuiden kasautumista, riittämättömyyden tunteita, rooliristiriitoja vanhemmuuden ja ohjaajuuden välille sekä vaikeutti joustavaa osallistumista kahvilatoimintaan. Muita perusteluja ohjaamisen raskaudelle olivat esimerkiksi kävijöiden vähäinen tai suuri määrä, oma tai perheen haastava elämäntilanne sekä haasteet ja ristiriitatilanteet, joita kahvilassa ja sen järjestämisessä ajoittain ilmeni. Ohjaamisen mielekkyys väheni, jos se koettiin liian raskaaksi:

Monta kertaa [toisten ohjaajien kanssa] puhuttiin, -- että kun tämä on vapaaehtoistyötä, josta me saadaan hyvä mieli, ja kun ei edes sitä hyvää mieltä ole saanu pitkään aikaan, niin meillähän meinas loppua koko toiminta jo, ollaan oltu lyömässä hanskoja tiskiinkin monta kertaa. (501V)

Kuten aiemmat katkelmat osoittavat, moni kahvilaa ohjaava vanhempi suhteutti ohjaamisen raskautta siihen, että kahvilan ylläpitäminen oli heille vapaaehtoistoimintaa, jonka ei pitäisi periaatteensa mukaisesti ottaa enemmän kuin se antaa – esimerkiksi sisältää palkkatöihin rinnastettavia raskaita vastuita tai mennä omien lasten tarpeiden edelle. Tähän tilanteeseen joutuneet vanhemmat olivatkin punninneet vakavasti halukkuuttaan jatkaa ohjaamista.

Osa ohjaajista koki saaneensa ohjaamiseensa riittämätöntä tukea ja perehdytystä. Paikallisyhdistyksiltä hallituksineen toivottiin lisää aktiivisuutta ja selkeitä ohjeita perehdytykseen. Osalle ohjaajista olivat epäselviä ohjaajan oikeudet eli esimerkiksi se, mihin heillä oli lupa puuttua kävijöiden toiminnassa (esim. kahvilaan tulo sairaana), mikä lisäsi epävarmuutta. Riittämätön tuki ohjaukselle näkyi myös tuen vääräaikaisuutena, eli siten, että ohjaajille oli kerrottu kahvilaohjaajan materiaaleista tai he olivat osallistuneet kahvilaohjaajakurssille vasta kauan sen jälkeen, kun olivat aloittaneet ohjaamisen – osa heistä ei vielä haastatteluhetkellä tiennyt kahvilaohjaajien oppaasta, jonka saattoi lukea vapaasti netistä. Siitä, mistä tietoa ja tukea ohjaamiselle löytyi, toivottiinkin parempaa tiedostusta.

Lisäksi ohjaamiseen toivottiin ideoita ja valmiita materiaaleja, jotka helpottaisivat sekä kahvilan yleisiä järjestelyjä että ohjaamisen suunnittelua. Kaikille MLL:n perhekahvilaohjaajille ehdotettiin yhteistä Facebook-ryhmää, joka toimisi ”*ideapankkina*” (201V) etenkin kevät- ja syyskausien alussa, jolloin kahviloita ideoidaan ja käynnistellään. Ryhmässä voisi jakaa ja etsiä vinkkejä: esimerkiksi uudet ohjaajat saisivat sieltä tukea kahvilan käytännön järjestelyihin ja kokeneemmat ohjaajat ideoita kahvilan ohjelmaksi. Lisäksi toivottiin pääsyä MLL:n Yhdistysnetin valmiisiin materiaaleihin, joiden arvioitiin helpottavan kahvilan mainosten tekemistä.

MLL:n perhekahviloiden tuki vanhemmuudelle

Tässä alaluvussa tarkastellaan vanhempien näkemyksiä MLL:n perhekahviloiden heille tarjoamasta vanhemmuuden tuesta. Valtaosa haastatelluista vanhemmista kertoi saaneensa MLL:n perhekahviloista tukea vanhemmuudelleen kahvilakäyntihistoriansa aikana. Pääosin tämä vanhemmuuden tuki sanoitettiin vertaistueksi. Kahviloista saatua vanhemmuuden tukea kuvaavat seitsemän eri teemaa on jaoteltu sosiaalisen tuen eri muotojen mukaan taulukkoon 5. Teemat ilmensivät vanhemmuuden emotionaalista, tiedollista ja toiminnallista tukea. Lisäksi alaluvun lopussa on esitetty muutama toive ja kehitysehdotus MLL:n perhekahviloiden tarjoamalle vanhemmuuden tuelle.

Taulukko 5. MLL:n perhekahviloiden tarjoama tuki vanhemmuudelle kahviloihin liitettyjen arjen merkitysten ja sosiaalisen tuen näkökulmasta.

Sosiaalinen tuki	Taustalla vaikuttava arjen merkitys	Vanhemmuuden tuki
Emotionaalinen tuki	Vertaiskeskustelut	<p>Vertaisten vastavuoroinen vanhemmuuden jakaminen kokemus-, ajatus- ja tunnetasolla</p> <ul style="list-style-type: none"> vanhemmuuden teemojen pohtiminen yhdessä; etenkin ongelmalähtöiset teemat, kuten vanhemmuuden haasteet ja lapsen kehityksen viiveet <p>Vertaisten ymmärrys, hyväksyntä ja empatia omalle toiminnalle vanhempana sekä vanhemmuutta koskeville kokemuksille, ajatuksille ja tunteille</p> <p>Oman lapsen kehityksen ja käyttäytymisen normalisointi vertaisilta</p> <p>Kuulluksi tuleminen ja vertaisten kiinnostus omille vanhemmuuden kokemuksille</p>
	Vertaisten kohtaaminen	<p>Toisten aikuisten seura</p> <p>Lasten ja heidän kehityksensä havainnointi yhdessä vertaisten kanssa</p> <p>Yhteisöllisyyden ja luottamuksen kokemukset</p> <p>”Turva-aikuiset”, jotka havainnoivat ja kommentoivat kannustavasti lasten kehitystä</p>
	(Vertaisten) tuki jaksamiselle ja myönteiselle mielelle	<p>Hengähdyshetket, joita lasten virikkeet ja vertaisten tarjoama lastenhoitoapu mahdollistivat</p>
Tiedollinen tuki	Vertaisten arviointituki ja mallioppiminen	<p>Vertaiskeskustelujen kautta välittyvä arviointituki</p> <ul style="list-style-type: none"> oman vanhemmuuden arviointi lapsen kehityksen ja käyttäytymisen arviointi <p>Vertaisten toiminnan (tietoinen ja tiedostamaton) tarkkailu ja vertaaminen omaan toimintaan vanhempana</p> <ul style="list-style-type: none"> omien toimivien ja toimimattomien käytäntöjen arviointi toimivien käytäntöjen vahvistaminen ja omaksuminen <p>Toisten lasten kehityksen ja käyttäytymisen tarkkailu ja vertaaminen omiin lapsiin</p> <ul style="list-style-type: none"> ymmärrys siitä, että kaikki lapset käyttäytyvät välillä huonosti vanhemman toiminnasta riippumatta suopeampi suhtautuminen omien lasten haastavaan käyttäytymiseen <p>Omien lasten käyttäytymisen tarkkailu vuorovaikutustilanteissa</p>

Sosiaalinen tuki	Taustalla vaikuttava arjen merkitys	Vanhemmuuden tuki
		<ul style="list-style-type: none"> • lapsen myönteisen kehityksen tukeminen, esim. rohkaiseminen • monipuolisempi ymmärrys lapsen luonteesta
	Vertaisten kokemus-tieto	<p>Vanhemmuutta koskevat tiedot, neuvot ja vinkit</p> <ul style="list-style-type: none"> • helpotus haastaviin vanhemmuuden vaiheisiin (esim. lapsen uhmaikä) sekä arkisiin vanhemman toimiin (esim. lapsen nukuttaminen) • ongelmalähtöiset teemat, esim. lapsen kehityksen viiveet ja sairastelut • vinkit lapsiperheiden aktiviteeteista ja lastentuotteista • oman kokemustiedon jakaminen vertaisille
	Asiantuntijatieto	<p>Kahvilassa vierailleiden eri alan asiantuntijoiden jakama tieto</p> <ul style="list-style-type: none"> • tietämyksen lisääntyminen lapsiperhepalveluista ja lasten tuotteista
Toiminnallinen tuki	Matalan kynnyksen osallistuminen	<p>Kahvila tuttu paikkana, jossa voi kokeilla selviytymistä lasten kanssa kodin ulkopuolella</p> <ul style="list-style-type: none"> • onnistumisen kokemukset <p>Omannäköinen osallistuminen haastavissa elämäntilanteissa</p>

Emotionaalinen tuki. Arjen merkitysten yhteydessä esitetyt, emotionaalista tukea ilmentävät syvälliset *vertaiskeskustelut* koettiin tärkeäksi lähteeksi myös vanhemmuuden tuelle. Kahvilassa käydyissä vanhemmuuteen keskittyvissä vertaiskeskusteluissa jaettiin vastavuoroisesti aiheeseen liittyviä kokemuksia, ajatuksia ja tunteita sekä saatiin niille ymmärrystä, hyväksyntää ja empatiaa:

Jos on haastavaa omien lapsien kaa, niin jotenkin se, että saa siihen sitä apua tai sellasta hyväksyntää, että vaikka itestä tuntuu, että on paska vanhempi, tai että miettii että teinkö mä nyt oikein, mutta että sitten kun saa sitä tukea niiltä muilta, että en tehny väärin tai oli ihan oikein tehdä noin. Tai vaan vaikka se, että saa purkaa ja jakaa jotenkin niitä tilanteita, mitä itellä on ollu, ja joku tietää, mistä puhuu. (201V)

Vanhemmuuteen keskittyvissä vertaiskeskusteluissa vanhemmat saivat hyväksyntää ja ymmärrystä omille ratkaisuilleen ja toiminnalleen vanhempina, joiden oikeellisuutta he itse saattoivat pohtia. Usein vertaiset myös totesivat oman lapsen itseä huolestuttavan käytöksen normaaliksi. Tämä kaikki kasvatti luottamusta omaan vanhemmuuteen, mitä kuvattiin esimerkiksi ilmauksilla *”kyl mä oonkin ihan hyvä [vanhempi]”* (401V), *”ehkä mä en ookaan huono vanhempi”* (301K) tai *”en tehny väärin, oli ihan oikein tehdä noin”* (201V). Toisaalta vertaisille saattoi jakaa omia vanhemmuuteen liittyviä hankaliakin kokemuksia tietäen, että heillä oli samankaltaisia kokemuksia ja siksi ymmärrystä niille. Siten myös vanhemmuutta tukevat vertaiskeskustelut tarjosivat vanhemmille arjen merkitysten yhteydessä esitettyä arviointitukea. Keskeisiä piirteitä vanhemmuutta tukeville vertaiskeskusteluille olivat niin ikään kokemukset kuulluksi tulemisesta ja toisten kiinnostuksesta itseä ja aihetta kohtaan, sekä mahdollisuus pohtia tilanteita yhdessä – *”et ihmiset kuuntelis ja sit sitä mietittäis”* (101K). Keskeisiksi aiheiksi vanhemmuutta tukeville vertaiskeskusteluille mainittiin esimerkiksi kasvatus, vanhemmuuden haasteet, lapsen kehityksen viiveet, uhmaikä sekä syömisen ja nukkumisen haasteet, mikä osoitti, että etenkin ongelmalähtöisten vertaiskeskustelujen koettiin tukevan vanhemmuutta. Näin ollen kahvilan vertaiskeskustelut toimivat monipuolisena vanhemmuuden tukena.

Arjen merkitysten yhteydessä esitettyä *vertaisten kohtaamista ja seuraa* tuotiin esiin myös vanhemmuuden tuen yhteydessä. Yksinkertaisimmillaan toiset aikuiset toivat vanhemmille seuraa arkeen, minkä koettiin tukevan emotionaalisesti myös vanhemmuutta. Läheisiin suhteisiin perustuvissa vanhempien kahvilaporukoissa vallitsi yhteisöllisyys ja luottamus, mikä tarjosi emotionaalista tukea myös vanhemmuudelle. Kahvilan toisten vanhempien kanssa voitiin yhdessä havainnoida lapsia ja heidän kehitystään, missä korostuivat arviointituen emotionaaliset aspektit, kuten huolien helpottuminen. Vertaisten lisäksi muutamassa kahvilassa toimintaan osallistui vanhempia itseään iäkkäämpiä henkilöitä, *”turva-aikuisia”* (603V) tai *”varamummoja”* (301K), joiden koettiin tarjoavan tukea vanhemmuudelle:

Kahvilassa on ollu meidänkin porukassa semmonen iäkkäämpi henkilö, nyt eläkeikänen, joka on vuosien varrella niin paljon nähny lapsia, että on ihanaa, kun häneltäkin jotain kommenttia saa. Semmonen tavallaan turva-aikuisen siinä, joka toteaa, että teidänkin lapset on just silleen tätä ja tätä oppinu. (603V)

Nämä turva-aikuiset, joilla oli jo varsin pitkä elämäkokemus ja usein myös paljon kokemusta lapsista, havainnoivat ja kommentoivat kannustavasti omien lasten kehitystä. Nämä kannustavat keskustelut helpottivat vanhemman mahdollisia huolia ja samalla toivat varmuutta

omalle vanhemmuudelle, eli tarjosivat vanhemmille arviointitukeen kytkeytyvää emotionaalista tukea.

Arjen merkitysten yhteydessä esitetty **(vertaisten) tuki jaksamiselle ja myönteiselle mielelle** kuvattiin arjen tuen lisäksi myös vanhemmuuden tukena. Se ilmeni hengähdyshetkinä, joita kahvila tarjosi vanhemmille esimerkiksi vertaisilta saadun lastenhoitoavun sekä lasten monipuolisten virikkeiden kautta. Hengähdyshetket koettiin tilaisuuksiksi ”*ladata akkuja*” (601V), mikä auttoi jaksamaan paremmin myös vanhempana.

Tiedollinen tuki. Arjen merkitysten yhteydessä esitetty **vertaisten jakama arviointituki ja mallioppiminen** osoittautui tärkeäksi toiminnalliseksi (ja osin emotionaaliseksi) tueksi myös vanhemmuudelle. Vertaiskeskustelujen rinnalla tätä tukea välitti toisten vanhempien toiminnan tarkkailu ja vertaaminen omaan toimintaan:

[Kahvilassa] näkee, miten muut vanhemmat toimii niiden omien lasten kanssa. Vaikka -- nyt kun mä alan selittää, niin mä ymmärrän, etten mä oo sitä mitenkään tarkoituksellisesti tarkkaillut, mutta onhan siinä nähnyt kaikenlaista, kun on ollut siellä monta kertaa, ja se on ihan mielenkiintosta. Et varmaan sielläkin voi ehkä enemmän huomaamattaan jotain hyviä asioita saada, tai toisaalta jos näkis, että joku tekee jotain, mikä ei näytä itsestä miellyttävältä, niin sit vois ajatella, että oonkohan mäkin joskus toimintu toiseen. (101V)

Toisten vanhempien ajoittain tiedostamatonkin tarkkailu auttoi arvioimaan oman vanhemmuuden toimivia ja toimimattomia käytäntöjä sekä omaksumaan näistä ensimmäisiä itselleen lisää. Toisaalta tarkkailu osoitti vanhemmalle, että ”*muutkin tekee näin*” (303K), eli toisten vanhempien toiminnasta löydettiin itselle tyypillisiä vanhemmuuden käytäntöjä. Tämä kaikki toi vahvistusta omalle vanhemmuudelle. Vertaisten lisäksi kahvilassa tarkkailtiin toisia lapsia arvioiden ja verraten omien lasten kehitystä ja käyttäytymistä suhteessa havaittuun: ”*Jos joskus oma lapsi on kiukutellu jostain jutusta, niin sit kahvilassa on nähny, et aa, niin ne muutkin lapset kiukuttelee*” (601K). Ymmärrys siitä, että kaikki lapset käyttäytyivät välillä haastavasti vanhemman toiminnasta riippumatta, toi helpotusta ja luottamusta omaan vanhemmuuteen. Toisaalta se auttoi suhtautumaan oman lapsen haastavaan käytökseen suopeammin, osana asiaankuuluvaa kehitystä: ”*se on lapsi, et sen kuuluu käyttäytyäkin [näin]*” (601K). Täten toisten perheiden tarkkailu kahvilassa tarjosi monitahoista tukea vanhemmuudelle.

Yllä kuvatut esimerkit arviointituesta tekivät näkyväksi kahvilassa tapahtuvaa omien vanhemmuuden käytäntöjen ja lapsen toiminnan arviointia suhteessa vertaisten vastaaviin. Kahvilassa vanhempi saattoi kuitenkin tarkkailla ja arvioida oman lapsensa toimintaa myös tämän ollessa vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa:

Sekin on tärkeetä, että kahvilassa näkee, miten oma lapsi leikkii muitten lasten kanssa, tai sit oppii siitä oman lapsen luonteestakin vähän eri lailla, kun näkee, miten se toimii vieraitten ihmisten kanssa. Jos vie vaan lapsen päiväkotiin, niin ethän sä nää, että miten se siellä toimii muitten lasten tai aikuisten kanssa, mut kahvilassa helpommin. Et vaikka onhan se lapsi erilainen, kun se vanhempi on siellä mukana turvana, mutta sit taas, että näkee vähäsen, että miten lapsi vastaa muille aikuisille tai että miten se leikkii muitten lasten kaa. Ja sit jos näkee, et on jotain, että se on hirveen arka, niin sit pystyy alkaen vähän rohkaseen siihen, tai sit jos lapsi onkin liian määrällävä muita lapsia kohtaan, niin siihenkin pystyy sitten puuttuun, että saa vähän sitä ideoita, et miten sitä yrittää kasvattaa sitten kotona. (601K)

Yhteisen kahvilahetken aikana vanhempi saattoi tarkkailla oman lapsensa käyttäytymistä toisten ihmisten seurassa, mikä auttoi häntä tukemaan lapsensa myönteistä kehitystä – toisin

sanoen toteuttamaan yhtä vanhemmuutensa ydintehtävistä. Samalla vanhempi sai tilaisuuden oppia lapsensa luonteesta sellaisia puolia, jotka eivät tulleet yhtä selvästi esiin tutussa kotiympäristössä vanhemman kanssa. Tämä opetti vanhempaa ymmärtämään lastaan paremmin.

Myös **vertaisten jakama kokemustieto**, eli kokemuksen kautta omaksutut tiedot, neuvot ja vinkit, sekä kahvilassa vierailleiden eri alan asiantuntijoiden välittämä **asiantuntijatieto**, tarjosivat tukea arjen lisäksi myös vanhemmuudelle. Kokemustieto tarjosi tukea vanhemmuudelle siten, että vanhempi sai sen kautta helpotusta sekä haastaviin vanhemmuuden vaiheisiin että arkisempiin vanhemman toimiin:

Jos on vaikka jotain hankalia tilanteita oman uhmaikäisen kanssa, niin sitten kertoo mitä on tapahtunu, niin sitten moni sieltä kyllä sanoo, että no näin on meilläkin päin, heillä on tehty näin ja saa hyviä vinkkejä. (203K)

Meillä on ollut ihan arkisia, et toinen on neuvonu lapsen syöttämisessä ja toinen on neuvonu, et miten nukkuttamiset, ja ihan tällöksi perus vauvaperheeseen liittyviä asioita. (402K)

Sen sijaan asiantuntijatieto lisäsi vanhempien tietämystä esimerkiksi lapsiperheiden palveluista ja aktiviteeteista sekä lastentuotteista, joiden hyödyntäminen tuki vanhemmuutta konkreettisesti. Koska kokemustieto ja asiantuntijatieto näyttäytyivät niin perheiden arjen merkityksenä kuin vanhemmuuden tukenakin hyvin samankaltaisina, ei niitä tässä yhteydessä käydä läpi tarkemmin uudelleen. Keskeistä kokemustiedolle vanhemmuuden tukena olivat kuitenkin arjen merkityksen tapaan sen välittyminen vertaiskeskustelujen kautta sekä tiedon moninäkökulmaisuus ja vastavuoroisuus. Vanhemmuutta tukevaa vertaisten välistä kokemustietoa jaettiin esimerkiksi lapsen kehityksen viiveisiin, uhmaikään, sairasteluihin sekä uni- ja imetysoongelmiin liittyen, eli myös kokemustiedossa painottuivat ongelmalähtöiset teemat. Toisaalta vinkkejä jaettiin esimerkiksi lapsiperheiden aktiviteeteista ja lastentuotteista. Vanhemmuudelle tukea tuonut asiantuntijatieto sen sijaan koski esimerkiksi neuvolaa, varhaiskasvatusta sekä MLL:ää. Kokemustiedon merkitystä vanhemmuuden tuessa korostettiin selvästi asiantuntijatiedon merkitystä enemmän.

Toiminnallinen tuki. Kahvila lapsiperheiden ajanviettopaikkana, johon saattoi **osallistua matalalla kynnyksellä**, tarjosi toiminnallista tukea arjen lisäksi myös vanhemmuudelle. Tällä viitattiin esimerkiksi kahvilan tuttuuteen, joka madalsi vanhemman kynnystä lähteä kahvilaan myös pienten lasten tai useamman lapsen kanssa:

Olihan se kiva mennä tommoseen tuttuun paikkaan ja sit todeta, että selviää kahden [lapsen] kanssa yksinään. Kun onhan se tietty semmonen selviytymistarina aina, et selvitä sieltä, -- [se] luo semmosta uskoo itseensä. (102K)

Tuttu kahvila oli rohkaissut kyseistä vanhempaa lähtemään kodin ulkopuolelle koettelemaan ehkä vielä epävarmaakin vanhemmuuttaan ja selviytymistään yksin pienten lasten kanssa. Onnistumisen kokemukset kahvilassa vahvistivat luottamusta omaan vanhemmuuteen. Toisaalta matalan kynnyksen kahvila, joka mahdollisti vanhemmalle omannäköisen osallistumisen haastavissakin elämänvaiheissa *”ihan just sillä fiiliksellä kuin sillä hetkellä tuntu”* (301K), toi vanhemmalle myös näihin hetkiin esimerkiksi vertaisten kohtaamisia ja hengähdyshetkiä. Tämän koettiin tukeneen vanhemmuutta haastavissa elämänvaiheissa.

Lähes kaikki niistä vanhemmista, jotka eivät kokeneet saaneensa MLL:n perhekahvilasta tukeaa vanhemmuudelleen, perustelivat tätä sillä, että heillä oli jo useampi lapsi, eivätkä he siksi etsineet kahvilasta vanhemmuuden tukea. Elämä useamman lapsen kanssa oli opettanut heille vanhemmuudesta ja lapsiperhe-elämästä niin paljon, etteivät he enää kokeneet kaipaavansa vanhemmuudelleen erityistä tukea:

Emmä tiiä, [onko kahvila tarjonnut tukea vanhemmuudelle], kun tää on jo toinen lapsi. Asiat ja rutiinit on aika selkeät kaikki, mitä pitää tehdä. Ehkä jos ois ollu, kun olin kotona ekaa kertaa esikoisen kanssa, sitten olis ollu tollasta apua [vanhemmuudelle] myös. Mutta nyt on kaikki selvää, ei oo enää pelkoa, että vaihdan vaippaa ja lapsi menee rikki. Se on jo opittu. (104K)

Kuten katkelmakin osoittaa, moni heistä uskoi, että kahvila olisi voinut tukea heidän vanhemmuuttaan, jos he olisivat käyneet siellä esikoisen vanhempina. Useamman lapsen vanhempana he kuitenkin etsivät kahvilasta vanhemmuuden tuen sijaan tukea arjelleen esimerkiksi vertaisten kohtaamisen, perheen yhteisen ajanvieton ja rutiinien kautta.

Vain muutama vanhempi toi kysyttäessä esiin **toiveita ja kehitysehdotuksia** MLL:n perhekahviloiden tarjoamaa vanhemmuuden tukea koskien. Toiveet ja kehitysehdotukset liittyivät kahviloiden keskustelukulttuuriin sekä siihen, että vapaaehtoisvetoisten kahviloiden rinnalla kättä vattiin koulutettujen ammattilaisten ohjaamia kahviloita. Keskustelukulttuuriin liittyen osalta kahviloista toivottiin parempia mahdollisuuksia käydä syvällisiä ja aktiivisia vertaiskeskusteluja vanhemmuutta ja lapsiperhe-elämää koskien (ks. *Kielteiset merkitykset: vertaiskeskustelut*, s. 34). Tähän liittyen korostettiin ohjaajien roolia keskustelujen avaajina ja ylläpitäjinä. Ammattilaisvetoisiin kahviloihin liitettiin toive mahdollisuudelle käydä kasvatuksellisia keskusteluja ammattilaisten kanssa. Vapaaehtoisen kahvilaohjaajan näkökulmasta ammattilaisvetoiset kahvilat taas helpottaisivat heidän omia mahdollisuuksiaan saada tukea vanhemmuudelle, mitä oma ohjausvastuu ja sen tuoma ajoittainen kuormitus kahvilassa haastoivat (ks. *Kielteiset merkitykset: osallistuminen kahvilan ylläpitämiseen*, s. 35).

Pohdinta

Vertaistuki arjen ja vanhemmuuden tukena MLL:n perhekahviloissa

Tässä tutkimuksessa kerättiin tietoa lapsiperheiden näkemyksistä koskien Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) vapaaehtoisvetoisia perhekahviloita ja niiden asemoitumista perheiden arkeen. Tutkimuksessa selvitettiin, millaisia (myönteisiä ja kielteisiä) merkityksiä vanhemmat liittivät vapaaehtoisvetoisiin MLL:n perhekahviloihin perheidensä arjen näkökulmasta, sekä millaista tukea vanhemmat kokivat saaneensa vanhemmuudelleen näistä kahviloista. Vanhemmilla viitattiin sekä kahviloiden kävijöihin että vapaaehtoisvetoisiin kahvilaohjaajiin. Esiin tuotuja arjen merkityksiä peilattiin Kumpusalon (1991) sosiaalisen tuen jaotteluun, minkä tuloksena havaittiin, että MLL:n perhekahviloiden tarjoama arjen tuki perheille ilmeni emotionaalisenä, tiedollisena, toiminnallisena ja aineellisena tukena. Tärkeimpänä vanhempien arjen tukena esitettiin emotionaalista tukea ilmentävät vertaisten kohtaaminen ja seura, vertaiskeskustelut sekä (vertaisten) tuki arjen jaksamiselle, tiedollista tukea ilmentävät vertaisten kokemustieto sekä vertaisten arviointituki ja mallioppiminen, toiminnallista tukea ilmentävät mahdollisuus koko perheen yhteiseen ajanviettoon, arjen rutiinien tukeen sekä matalan

kynnyksen osallistumiseen kahvilassa, sekä aineellista tukea ilmentävä kahvilassa tarjottu aamupala. Lasten näkökulmasta korostuivat samat toiminnallisen ja aineellisen tuen merkitykset, sekä niiden rinnalla vertaisten kohtaaminen, -seura ja -mallioppiminen. Tärkeimpänä vanhemmuuden tukena esitettiin emotionaalista tukea ilmentävät vertaiskeskustelut, tiedollista tukea ilmentävät vertaisten kokemustieto sekä vertaisten arviointituki ja mallioppiminen, sekä toiminnallista tukea ilmentävä mahdollisuus matalan kynnyksen osallistumiseen kahvilassa.

Kuten yllä oleva listaus kahvilaan liitetyistä arjen merkityksistä osoittaa, vanhemmat kuvasivat etenkin arjen emotionaalisella ja tiedollisella (eli psykososiaalisella) tuella kahviloiden tarjoamaa vertaistukea sekä itselleen että lapsilleen (vrt. Hokkanen 2014). Näiden lisäksi vertaistuki oli vanhemmille toiminnallista tukea välittävää vertaisten lastenhoito- ja kaitsemisapua. Kuitenkin keskeisin kahviloiden tarjoama toiminnallinen ja aineellinen (eli välineellinen) tuki paikannettiin kahvilatoimintaan itsessään, ei vertaisten vuorovaikutukseen. Kahviloiden tarjoama vertaistuki näyttäytyikin tutkimuksen vanhemmille Kumpusalon (1991) sosiaalisen tuen jaottelua kapeampana ilmiönä (ks. Hokkanen 2014), joskin erittäin merkittävä MLL:n perhekahviloiden tarjoamana arjen tukena. Listausta kahviloiden tarjoamasta vanhemmuuden tuesta osoittaa, että myös vanhemmuuden tuki ja vertaistuki rinnastettiin vahvasti toisiinsa, etenkin emotionaalisen ja tiedollisen tuen osalta. Kahviloiden tarjoama vanhemmuuden tuki siis välittyi vanhemmille pääosin vertaistukena. Näin ollen vertaistuella näyttää olevan MLL:n perhekahviloissa ainutlaatuinen merkitys lapsiperheille tarjoutuvan monipuolisen tuen ytimenä.

Vanhemmat etsivät perhekahviloista juuri toisia vanhempia, jotka jakoivat heidän kanssaan omakohtaisen kokemuksen ja ymmärryksen lapsiperheiden arjesta iloineen ja haasteineen (ks. Nylund 2005). Samanlaisen elämäntilanteen jakaminen asetti vanhemmat – niin kävijät kuin vapaaehtoiset ohjaajatkin – horisontaalisesti samalle viivalle tehden kohtaamisista tasavertaisia ja vastavuoroisia (ks. Hokkanen 2014). Tämä erotti ne kohtaamisista asiantuntijoiden kanssa, joille tyypillistä on yhdensuuntainen ja ylhäältä alaspäin välittyvä tuki (ks. Eronen 2017). Tasavertaisuus ja vastavuoroisuus läpäisivät monet kahviloihin liitetyt tärkeät arjen merkitykset, kuten vertaiskeskustelut sekä vertaisten kokemustiedon ja arviointituen. Niihin verrattuna kahviloiden tarjoaman asiantuntijatiedon merkitys jäi selvästi sivuosaan, ja se liitettiin lähinnä esikoisvanhempien uuteen arkeen ja vanhemmuuteen, joihin usein etsitäänkin tukea juuri asiantuntijoilta (ks. Deave, Johnson & Ingram 2008). Vertaisten vastavuoroisesti jakamat kokemukset loivat vanhemmille tilaa omien kokemusten reflektoinnille ja suhteuttamiselle sekä käytännöllisten pulmien yhteiselle ratkaisemiselle (ks. Eronen 2017; Pietilä-Hella 2010). Juuri reflektoinnin mahdollisuuksina ilmennyt arviointituki oli vanhemmille hyvin arvokasta: sen avulla haastavissa lapsiperhearjen ja vanhemmuuden hetkissä toiset vanhemmat ja lapset tarjosivat tärkeän peilin oman perheen tilanteen normalisointiin. Myös autenttinen kannustus, rohkaisu ja empatia, jota vertaiset jakoivat, pohjautui tasavertaisuudelle (ks. Pietilä-Hella 2010). Siten vertaisten kohtaaminen MLL:n perhekahviloiden kaltaisissa vanhempien kohtaamispaikoissa näyttää rakentavan ainutkertaisia tuen mahdollisuuksia sekä perheiden arjelle että vanhemmuudelle suhteessa asiantuntijatukeen (ks. Eronen 2017). Itsestään selvästi vertaistuki ei kuitenkaan voi korvata ammattilaisten tukea kaikissa tilanteissa (Nylund 2000).

MLL:n perhekahvilat perheiden arjen katkoksina

Vertaistuen rinnalla MLL:n perhekahviloiden merkitys näyttää välittyvän perheille suoraan arjen toimii kiinnittyvänä tukena: mahdollisuutena koko perheen yhteiseen ajanviettoon, matalan kynnyksen tekemiseen, arjen mielekkääseen ja vaihtelevaan täyteeeseen, hengähdyshetkiin sekä vapaaehtoistoimintaan. Näitä arjen merkityksiä yhdistää ajatus arjen katkoksista, joita kahviloihin osallistuminen perheiden arkeen tuo (ks. Eronen 2017). Vaikka Eronen (2017) havainto vertaisryhmätoiminnan tuomista arjen katkoksista pohjautuu äitien vertaisryhmätoimintaa, johon osallistutaan ilman lapsia, tuovat perhekahvilat eittämättä arjen katkoksia myös lapsille. Tässä tutkimuksessa moni vanhempi korostikin arjen katkoksia juuri lastensa näkökulmasta: kahviloissa käytiin, jotta lapsille olisi arkeen mielekästä ja vaihtelevaa tekemistä kodin virikkeisiin verrattuna. Lapset itse nauttivat saadessaan vaihtelua kodin leikkeihin, mutta on mahdollista, että vanhemmat myös kokivat vastuukseen tarjota heille kahvilan kautta erilaista ja siten kehittävää uskomaansa tekemistä – etenkin, jos lapset eivät osallistuneet päivähoitotoimintaan ja tätä kautta saaneet erilaisia virikkeitä arkeensa.

Vanhemman näkökulmasta kahvila toi arkeen hengähdyshetkiä eli irtautumista sekä lapsista että arkielämästä (ks. Eronen 2017) etenkin silloin, jos vanhempi hoiti lapsiaan kotona kokopäiväisesti. Lapsista irtautuminen näkyi siten, että kahvilan tarjotessa lapsille virikkeitä ja leikkikavereita saattoi vanhempi hetkeksi asettua vertaistensa seuraan etäämmälle lapsista näiden ikätason huomioon ottaen. Arkielämästä irtautuminen oli sekä fyysistä että henkistä, eli vanhemmat irtautuivat sekä fyysisestä kotiympäristöstä että kodin samanlaisina toistuvista rutiineista ja vastuista (ks. Eronen 2017). Tämä on merkittävää ennen kaikkea vanhempien omalle arjen jaksamiselle, mutta samalla myös sille, miten he toimivat vanhempina arjessaan ja miten vastaanottavaisina he pysyvät lastensa tarpeille. Ehkä kahvila arjen katkoksena myös tiivistää vanhemman ja lapsen yhteistä ajanviettoa, kun vanhempi voi kahvilassa keskittää kaiken huomionsa kotiaskareiden sijaan lapseensa. Lisäksi ne vanhemmat, jotka eivät mieltäneet etsivänsä MLL:n perhekahviloista varsinaista tukea perheidensä arkeen, painottivat juuri kahviloiden tuomien arjen katkosten merkitystä. Tämä tekee näkyväksi MLL:n perhekahviloiden monitasoisista asemaa perheiden arjessa sekä sitä, että kahvilat ovat onnistuneet vastaamaan mainiosti kohderyhmänsä kirjaviin tarpeisiin.

Lisää tukea perheiden arkeen ja perhekahviloiden ohjaamiseen

Tutkimuksessa selvitettiin myös vanhempien MLL:n perhekahviloihin liittämiä kielteisiä merkityksiä perheidensä arjelle eli kahviloissa toteutumaton ja puutteellista arjen tukea. Myönteisiin merkityksiin verrattuna niitä tuotiin haastatteluissa esiin vähemmän ja suppeammin, ja ne kaikki kuvasivat joko emotionaalisen tai toiminnallisen tuen puutteita: tärkeimpänä kahviloissa koettuja haasteita vertaisten kohtaamisessa ja kahvilan ohjaamisessa sekä toteutumaton matalan kynnyksen osallistumisen periaatetta. Kahviloissa koetut haasteet vertaisten kohtaamisessa, kuten nähdyksi ja kuulluksi tulemisessa, vahvistavat Hokkasen (2014) ajatusta siitä, että vertaisuus ei automaattisesti tuota tukea. Ensimmäisillä perhekahvilavierailuillaan osa vanhemmista oli kokenut jääneensä huomiotta vertaisilleen, mikä tuntui erityisen ikävältä, jos kahvilaan oli tultu ensisijaisesti vertaisseuran toiveessa. Koska ensivierailu kahvilassa saattaa olla monelle vanhemmalle etukäteen jännitetty, jopa epä mukavuusalueelle me-

nemistä vaativa askel, siihen kaivataan vastapuolelta myönteistä reaktiota, ehkä kannustus-takin. Lisäksi ensikäynti kahvilassa rakentaa pohjan sille, kokeeko vanhempi kahvilan vastaa-van perheensä tarpeita ja haluaako hän palata kahvilaan. Siksi olisi hyvin tärkeää, että juuri perheiden ensivierailuihin kiinnitettäisiin entistä enemmän huomiota – sekä kahvilan toisten kävijöiden mutta eritoten vapaaehtoisten ohjaajien toimesta. Tällä tavoin vanhempia perhei-neen voitaisiin sitouttaa perhekahvilatoimintaan ja tarjota heille arkeen sekä mielekästä koko perheen tekemistä että tarvittaessa matalan kynnyksen ennaltaehkäisevää tukea ja voimava-roja (ks. Perälä ym. 2011).

Kahvilan ohjaamisen haasteet kiteytyivät vanhempien kokemuksiin ohjaamisen raskaudesta ja riittämättömästä ohjaamisen tuesta, joista jälkimmäinen viittasi esimerkiksi epä tietoisuu-teen siitä, mitkä olivat omat oikeudet ohjaajana ja mistä ohjaamiseen sai tukea. Kahvilaohjaa-misen kaltaista vapaaehtoistoimintaa ohjaavat periaatteet esimerkiksi siitä, että ohjaaminen toteutuu omien voimavarojen puitteissa, tuottaa iloa ja hyötyä kaikille osapuolille, ja siihen on oikeus saada tukea ja ohjausta (ks. Kansalaisareena 2020). Oikeus vapaaehtoisen kahvila-ohjaamisen tukeen korostuu myös avointen kohtaamispaikkojen periaatteissa, kuten myös perheiden mahdollisuus osallistua toimintaan matalalla kynnyksellä (ks. Kekkonen 2019). Oh-jaajien perheiden näkökulmasta tämän voi ymmärtää mahdollisuudeksi osallistua myös kah-vilan ylläpitoon matalan kynnyksen periaatteella. Kahvilaohjaajien kokemukset kuitenkin osoittavat, että nämä periaatteet eivät toteudu riittävästi MLL:n perhekahviloissa, vaan va-paaehtoiseksi tarkoitettu kahvilan ohjaaminen saattaa todellisuudessa kuormittaa vanhem-pia runsaastikin. Tämä on MLL:ssa jo aikaisemmin tunnustettu ja sitä varten perhekahviloiden vapaaehtoisten tukea ja koulutusta kehitetään edelleen. Jokaisen piirin alueella toimii koor-dinaattori, joka tukee yhdistyksiä ja perhekahviloita järjestämään toimintaa.

Etenkin ohjaajapula, joka tutkimuksen kahviloita oli vaivannut, lisäsi ohjaamisen raskautta. Toisaalta se, että ohjaajapulan vuoksi kahvilan vastuut kasautuivat nykyhetkessä vain pienelle ohjaajajoukolle, teki vanhemmille vaikeaksi yhdistää kahvilan ylläpitäminen ja omien lasten tarpeisiin vastaaminen, mistä koettiin riittämättömyyttä. Tällöin kahvilatoiminta lapsiperhei-den matalan kynnyksen ennaltaehkäisevänä palveluna (ks. Perälä ym. 2011) ei tukenut tar-koitettulla tavalla vanhemmuutta tai perheiden arkea niin vanhempien kuin lastenkaan näkö-kulmasta – päinvastoin. Toisaalta taas se, että kahviloiden jatkuminen tulevaisuudessa oli vaa-kalaudalla ilman uusia ohjaajia, loi paineita nykyohjaajille löytää uusia tekijöitä kahvilaan. On-kin mahdollista, että osa ohjaajista jatkoi ohjaamista sen raskaudesta huolimatta juuri siksi, ettei uusia ohjaajia löytynyt, eikä omalle vastuulle haluttu ottaa kahvilan loppumista, joka olisi ollut pettymys monille lähialueen perheille. Siksi ohjaajille tulisikin osoittaa, että järjestö ja paikallisyhdistykset ovat vastuussa uusien ohjaajien rekrytoinnista, eivät vapaaehtoiset oh-jaajat itse. Lisäksi jotta perhekahviloiden pariin löytäisi uusia vapaaehtoisia ja jotta he kokisi-vat toiminnan mielekkääksi ja sitoutumisen arvoiseksi, tulisi järjestön ja paikallisyhdistysten kuunnella ohjaajien kokemuksia ja toiveita entistä tarkemmin ja niiden pohjalta tarjota heille tarkoituksenmukaista tukea kahviloiden ylläpitoon. Tällä tavoin turvataan perheille, vapaaeh-toistoimijoille, yhteiskunnalle ja MLL:lle itselleen tärkeä perhekahvilatoiminta myös tulevai-suudessa.

Perhekahvilatutkimuksen arviointia ja jatkotutkimusideoita

Tutkimukseen sisältyi joitakin rajoitteita, joita on hyvä tarkastella kriittisesti. Tutkimusaineisto kerättiin kuudesta MLL:n perhekahvilasta, ja kaikkiaan vanhemmat kuvasivat haastatteluisaan 18:aa eri MLL:n perhekahvilaa, joten tässä tutkimuksessa kartoitettiin vanhempien näkemyksiä vain murto-osasta MLL:n perhekahviloita. Usein saman kahvilan vanhemmilla olikin hyvin samankaltaisia näkemyksiä kyseisestä kahvilasta etenkin sen tarjoaman emotionaalisen tuen osalta. Onkin mahdollista, että tutkimuksen ulkopuolelle jäi vielä erityyppisiä kahviloita niihin liitettyine erilaisine merkityksineen ja vanhemmuuden tuen muotoineen. Aineistosta kuitenkin havaittiin selvää kylläntymistä eli samojen teemojen toistumista jo ennen viimeisten kahviloiden haastatteluja, joten aineisto katsottiin riittäväksi tämän tutkimuksen tavoitteen kannalta (ks. Eskola & Suoranta 1998). Lisäksi osa kahviloihin liitettyistä merkityksistä (etenkin välineellisen tuen osalta) näyttöä hyvin samankaltaisina riippumatta esimerkiksi kahvilan kävijä- tai ohjaajamäärästä. Toisaalta emotionaalista tukea ilmentävissä arjen merkityksissä näytti olevan eroja kahvilan kävijämäärän suhteen. Jatkossa olisikin tärkeä tutkia esimerkiksi ajankohdan, kävijä- ja ohjaajamäärän sekä kotipaikkakunnan tarjoamien lapsiperhepalvelujen suhteen erityyppisiä MLL:n perhekahviloita ja niiden asemaa perheiden arjessa. Myös kävijämäärältään suurien ja pienten kahviloiden vertailu voisi auttaa ymmärtämään kahviloiden eroja esimerkiksi niiden tarjoamassa vertais- ja vanhemmuuden tuessa.

Tutkimukseen osallistui vain yksi isä, joten tutkimuksen esiin tuomat näkemykset MLL:n perhekahviloiden arjen merkityksistä ja vanhemmuuden tuesta perustuivat pääosin äitien kokemuksiin. Koska MLL:n perhekahviloissa äidit – joita kävijöistä ja ohjaajista on valtaosa – jakavat vertaisuuden kokemuksen myös äidin roolin suhteen, on mahdollista, että isille kahviloiden tuki ja arjen merkitykset näyttöä erilaisina. Jatkossa olisikin tärkeä kartoittaa lisää isien kokemuksia MLL:n perhekahviloista esimerkiksi vertaistuen ja vanhemmuuden tuen näkökulmasta: Millaisena näyttöä kahviloiden tuki isille, kun valtaosa muista vanhemmista on äitejä? Entä millaista on isien välinen vertaistuki kahviloissa?

Kuten tämä tutkimus osoittaa, MLL:n perhekahviloilla on merkittävä asema lapsiperheiden arjessa. Koko perheelle kahvilat tarjoavat esimerkiksi mielekästä yhdessäoloa, arjen rutiineja ja matalan kynnyksen lapsiperhetoimintaa, johon voi osallistua perheen omilla ehdoilla. Vanhemmat saavat kahviloista monipuolista vertais- ja vanhemmuuden tukea sekä hengähdyshetkiä, kun taas lapsille kahvilat tarjoavat leikkejä toisten lasten kanssa sekä monenlaisia oppimisen mahdollisuuksia niin vertaisten kesken kuin yksinkin. Lisäksi kahvilat ovat tärkeä paikka tukea lähialueen vertaisperheiden arkea vapaaehtoistyön kautta. Täten MLL:n perhekahviloiden asema perheiden arjen monipuolisena sekä psykososiaalisena että välineellisenä tukena näyttöä kiistattomalta. Toisaalta kahvilat asettuvat perheiden arkeen niin luontevasti – jopa itsestään selvästi – että vasta koronaepidemia poikkeusoloineen todella teki näkyväksi niiden laaja-alaiset merkitykset perheiden arjelle. Jatkossa, koronatilanteen hellitettyä, onkin entistä tärkeämpää pitää kiinni MLL:n perhekahvilatoiminnasta, kehittää sitä edelleen, ja siten vastata lapsiperheiden vahvaan tarpeeseen löytää arkeensa saman elämäntilanteen jakavia vertaisia.

Lähteet

- Conti, G. & Heckman, J. J. 2012. The economics of child well-being. NBER working paper 18466/2012. <https://ssrn.com/abstract=2165653>.
- Deave, T., Johnson, D. & Ingram, J. 2008. Transition to parenthood: The needs of parents in pregnancy and early parenthood. BMC Pregnancy and Childbirth 8 (30). <https://doi.org/10.1186/1471-2393-8-30>.
- Eronen, E. 2017. Kohtaamisia, katkoksia ja sidoksia: Tutkimus Supermammojen vertaisryhmän äitityöstä. Väitöskirja, Tampereen yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0461-4>.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Halme, N., Kekkonen, M. & Perälä, M.-L. 2012. Perhekeskukset Suomessa. Palvelut, yhteistoiminta ja johtaminen. Raportti 62/2012. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-747-9>.
- Hastrup, A., Hakkarainen, P., Heinonen, H., Hyytinen, R., Ihanus, M., Kerppola, J., Kokkonen, J., Lampinen, P., Martikainen, A., Paju, P., Rapeli, T., Saaristo, A.-M., Sairisalo, H., Sattuli-Kukkonen, T., Suomu, K., Särkelä, R., Tuominen, M. & Willman A. 2019. Lasten ja perheiden palvelujen tuottaminen yhteistyössä järjestöjen ja seurakuntien kanssa: Toimivat rakenteet ja sopimuskäytännöt. Työpaperi 5/2019. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-284-0>.
- Hokkanen, L. 2014. Autetuksi tuleminen: Valtaistavan sosiaalisen asianajon edellyttämät toimijuudet. Väitöskirja, Lapin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-484-730-8>.
- Hyväri, S. 2005. Vertaistuen ja ammattiauttamisen muuttuvat suhteet. Teoksessa M. Nylund & A. B. Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta: Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 214–235.
- Kansalaisareena, 2020. Vapaaehtois- ja vertaistoiminnan määritelmät. <https://www.kansalaisareena.fi/aineistoa/vapaaehtois-ja-vertaistoiminnan-maaritelmat/>. (Luettu 30.7.2020).
- Kanste, O., Halme, N. & Perälä, M.-L. 2016. Viidesluokkalaisten oppilaiden vanhempien näkemyksiä hyvinvoinnista, palveluista ja koulu yhteisöstä. Raportti 1/2016. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-622-3>.
- Kekkonen, M. 2019. Kohtaamispaikka perhekeskuksessa. Tutkimuksesta tiiviisti 2/2019. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-262-8>.
- Klemetti, R., Vuorenmaa, M., Ikonen, R., Hedman, L., Ruuska, T., Kivimäki, H. & Rajala, R. 2018. Mitä vauvaperheille kuuluu? LTH-tutkimuksen 3–4-kuukautisten vauvojen ja heidän perheidensä pilottitutkimuksen peruseräraportti. Työpaperi 18/2018. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-121-8>.

- Kumpusalo, E. 1991. Sosiaalinen tuki, huolenpito ja terveys. Raportteja 8/1991. Sosiaali- ja terveyshallitus, Helsinki: VAPK-kustannus.
- Lammi-Taskula, J., Vuorenmaa, M., Aunola, K. & Sorkkila, M. 2020. Matalan kynnyksen sosiaalipalvelut lapsiperheiden tukena ja palveluiden käyttö COVID-19-epidemian aikana. Tutkimuksesta tiiviisti 15/2020. Terveystieteiden tutkimuskeskus, Helsinki.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-522-3>.
- Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>. (Luettu 7.2.2020.)
- <https://www.mll.fi/vanhemmille/toiminta-lapsiperheille/perhekahvilat/>. (Luettu 21.2.2020.)
- Mattila, E. 2011. Aikuispotilaan ja perheenjäsenen emotionaalinen ja tiedollinen tuki sairaalahoidon aikana. Väitöskirja, Tampereen yliopisto. <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-8541-1>.
- Mikkola, L. 2006. Tuen merkitykset potilaan ja hoitajan vuorovaikutuksessa. Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-39-2728-8>.
- MLL, Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2017. Tietoa MLL:stä: MLL:n strategia. <https://www.mll.fi/tietoa-mlista/organisaatio/mlln-strategia/>. (Luettu 21.2.2020.)
- MLL, Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2020. Vanhemmille: Perhekahvilat. <https://www.mll.fi/vanhemmille/toiminta-lapsiperheille/perhekahvilat/>. (Luettu 21.2.2020.)
- Nylund, M. 2000. Varieties of mutual support and voluntary action: A study of Finnish self-help groups and volunteers. Helsinki: The Finnish Federation for Social Welfare and Health. <http://hdl.handle.net/10138/11064>.
- Nylund, M. 2005. Vertaisryhmät kokemusten ja tiedon jäsentäjinä. Teoksessa M. Nylund & A. B. Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta: Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 195–213.
- Perälä, M.-L., Salonen, A., Halme, N. & Nykänen, S. 2011. Miten lasten ja perheiden palvelut vastaavat tarpeita? Vanhempien näkökulma. Raportti 36/2011. Terveystieteiden tutkimuskeskus, Helsinki. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201205085199>.
- Pietilä-Hella, R. 2010. Tunteittomuudesta vertaistuttaviksi: Esikoisäitien ja -isien perhevalmennusprosessi Espoon uudentyöppisessä perhevalmennuskokeilussa. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja, A Tutkimuksia 29. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Helsinki. <http://hdl.handle.net/10138/23511>.
- Rautio, S. 2016. Neuvolan perhetyö vanhemmuuden varhaisena tukena ja yhteistyönä. Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6578-5>

- Salmi, M. & Lammi-Taskula, J. 2014. Työn ja perheen yhteensovittaminen hyvinvoinnin tekijänä. Teoksessa J. Lammi-Taskula & Karvonen, S. 2014 (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki, 38–51.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-270-6>.
- Sorkkila, M. & Aunola, K. 2020. Risk factors for parental burnout among Finnish parents: The role of socially prescribed perfectionism. *Journal of Child and Family Studies* 29 (3).
<https://doi.org/10.1007/s10826-019-01607-1>.
- Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>.
(Luettu 7.2.2020.)
- STM, Sosiaali- ja terveysministeriö. 2020. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (2016–2019). <https://stm.fi/hankkeet/lapsi-ja-perhepalvelut>. (Luettu 20.2.2020.)
- TENK, Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012.
https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2012. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 338/2011. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110338>. (Luettu 7.2.2020.)
- VN, Valtioneuvosto 2020. Lasten ja nuorten hyvinvointi koronakriisin jälkihoidossa: Lapsistrategian koronatyöryhmän raportti lapsen oikeuksien toteutumisesta. Valtioneuvoston julkaisuja 21/2020. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162318>. (Luettu 22.7.2020.)
- Vuorenmaa, M. 2019. Pienten lasten ja heidän perheidensä hyvinvointi 2018. Tilastoraportti 10/2019. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019050214035>.

Liitteet

Liite 1. Vanhempien teemahaastattelujen haastattelurunko

Perheen arki ja arjen tuki

1. Kertoisitko aluksi, millaista perheenne arki on? Voit esimerkiksi miettiä arkeenne viimeisen viikon ajalta (ei koronatilanteessa).

- *Millaisia rutiineja teillä on?*
- *Millaisia tapahtumia arkiviikkoonne sisältyy?*
- *Millaisia asioita puuhaillette yhdessä?*
- *Millaiset asiat ovat teille tärkeitä arjessanne?*

2. Millaiset asiat tuovat iloa perheenne arkeen?

3. Millaiset asiat ovat haastavia perheenne arjessa?

4. Koetko kaipaavasi tukea perheenne arkeen? Millaista tukea kaipaat?

Perhekahvilan merkitys perheesi arjessa

5. Kertoisitko siitä, kun ensimmäistä kertaa tulit MLL:n perhekahvilaan?

- *Mitä muistat ensimmäisestä käynnistäsi perhekahvilassa?*
- *Mikä sai sinut hakeutumaan perhekahvilaan?*
- *Milloin ensimmäinen käynti tapahtui?*
- *Mitä odotit perhekahvilalta?*
- *Mistä sait tietää perhekahvilasta?*
- *Oliko sinulla ennestään tuttuja perhekahvilassa?*
- *Miten viihdyit perhekahvilassa?*
- *Miten lapsesi viihtyi perhekahvilassa?*

6. Miten MLL:n perhekahvila on osa perheenne arkea tällä hetkellä (ei koronatilanteessa)?

- *Keitä kaikkia on mukanas, kun käyt perhekahvilassa?*
- *Kuinka usein käyt perhekahvilassa? Käytkö säännöllisesti?*
- *Kuinka kauan olet käynyt perhekahvilassa?*
- *Millaiseen toimintaan osallistut perhekahvilassa?*
- *Millaiseen toimintaan lapsesi osallistuu perhekahvilassa?*
- *Miksi käyt perhekahvilassa?*

7. Mikä MLL:n perhekahvilassa on ollut sinulle mieluisinta?

8. Minkä uskot olleen mieluisinta lapsellesi MLL:n perhekahvilassa?

9. Oletko kokenut MLL:n perhekahvilassa asioita tai tilanteita, jotka ovat tuntuneet ikäviltä?

- **Kävijöille:**
  - *Että et ole ollut tervetullut?*
  - *Että olet jäänyt porukan ulkopuolelle?*

- *Että et ole löytänyt kaipaamaasi seuraa?*
- *Että kahvilassa ei ole ollut mieluisa ilmapiiri?*
- *Että et ole voinut jutella asioista, joista olisit halunnut jutella?*
- *Että kahvilan ohjelma on ollut epämieluisaa tai epäsopivaa?*
- Ohjaajille:
  - *Että olet jäänyt porukan ulkopuolelle?*
  - *Että et ole löytänyt kaipaamaasi seuraa?*
  - *Että kahvilassa ei ole ollut toivomasi ilmapiiri?*
  - *Että et ole voinut jutella asioista, joista olisit halunnut jutella?*
  - *Että kahvilan ohjaaminen on tuntunut liian raskaalta?*

10. Onko lapsesi kokenut MLL:n perhekahvilassa ikäviä tilanteita tai asioita?

- *Että hänelle ei ole löytynyt sopivan ikäistä leikkiseuraa?*
- *Että hän on jäänyt porukan ulkopuolelle?*
- *Että hänelle ei ole ollut tarjolla ikätasoon sopivaa tai mieluisaa tekemistä?*
- *Että kahvilassa ei ole ollut mieluisa ilmapiiri?*

11. Jos MLL:n perhekahvila loppuisi, miten se näkyisi perheenne arjessa?

- Vanhempi:
  - *Jaksamisessasi? Mielialassasi?*
  - *Sosiaalisissa verkostoissasi tai vertaisverkostoissasi?*
  - *Saaduissa tiedoissa ja vinkeissä, esim. lapsiperhepalvelut, hoitovinkit?*
  - *Mielekkään tekemisen määrässä?*
- Lapsesi:
  - *Mielialassa?*
  - *Sosiaalisissa verkostoissa tai vertaisverkostoissa?*
  - *Vuorovaikutustaitojen kehityksessä tai muussa oppimisessa?*
  - *Mielekkään tekemisen määrässä?*

12. Onko perheellänne MLL:n perhekahvilan lisäksi muita kohtaamispaikkoja, vertaisten paikkoja tai harrastuksia, joissa käytte yhdessä?

Perhekahvilan tarjoama vanhemmuuden tuki

13. Koetko, että MLL:n perhekahvila on tukenut vanhemmuuttasi?

- Millaista tuki on ollut?
- Millaista tukea olisit kaivannut, muttet ole saanut?

Lopetus

Kiitos, nyt olemme käyneet kaikki haastattelun kysymykset läpi.

14. Haluaisitko vielä kertoa jotain, mistä en huomannut kysyä?